

Ім'я користувача:
Юрій Данч
Дата перевірки:
26.05.2023 09:33:51 CEST

ID перевірки: 1015266886
Тип перевірки:
Doc vs Internet + Library

Дата звіту:
26.05.2023 10:29:44 CEST

ID користувача: 100011750

Назва документа: Tihor_János_BA_Szakdolgozat

Кількість сторінок: 55
1014941011

Кількість слів: 13636 Кількість символів: 102526

Розмір файлу: 199.67 KB ID файлу:

0.8%

Схожість

Найбільша схожість: 0.28% з Інтернет-джерелом (<http://www.romerterv.hu/muemlekeink/nagyszolos-ferences-templom...>)

0.8% Джерел з Інтернету

31

Не знайдено джерел з Бібліотеки

..... Сторінка 57

0.37% Цитат

Цитати

3

..... Сторінка 58

Не знайдено жодних посилань

7.33%

Вилучень

Деякі джерела вилучено автоматично (фільтри вилучення: кількість знайдених слів є меншою за 8 слів та 0%)

6.94% Вилучення з Інтернету

419

..... Сторінка

59

61

..... Сторінка

Модифікації

Виявлено модифікації тексту. Детальна інформація доступна в онлайн-звіті.

Замінені символи

2

Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II
Кафедра історії та суспільних дисциплін

Реєстраційний № _____

Кваліфікаційна робота

**УГОРСЬКІ ПАМ'ЯТНИКИ, ГРОМАДСЬКІ БУДІВЛІ,
МЕМОРІАЛЬНІ ДОШКИ ТА СТАТУЇ У ВИНОНГРАДОВІ ТІГОР
ІВАН ІВАНОВИЧ**

Студент IV-го курсу

Освітня програма 014 Середня освіта (Історія)

Ступінь вищої освіти: Бакалавр

Тема затверджена на засіданні кафедри

Протокол № _____ / 201_

Науковий керівник:

Дорчі Кароліна

Завідувач кафедрою:

Чотарі Юрій Юрійович

кандидат історичних наук

Робота захищена на оцінку _____, «__» _____ 202_ року

Протокол № _____ / 202_

ЗАТВЕРДЖЕНО
Вченою радою ЗУІ
Протокол № „3” від „27” квітня 2021 р.
Ф-КДМ-2

Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці ІІ

Кафедра історії та суспільних дисциплін

Кваліфікаційна робота

**УГОРСЬКІ ПАМ'ЯТНИКИ, ГРОМАДСЬКІ БУДІВЛІ,
МЕМОРІАЛЬНІ ДОШКИ ТА СТАТУЇ У ВИНОНГРАДОВІ**

Виконавець: студент ІV-го курсу

Тігор Іван Іванович

Освітня програма: Бакалавр

Науковий керівник: Дорчі Кароліна

Старший викладач

Рецензент: Добош Олександр Олександрович

Берегове
2023

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вченою радою ЗУІ

Протокол № „3” від „27” квітня 2021 р.

Ф-КДМ-2

II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola
Történelem és Társadalomtudomány Tanszék

**NAGYSZŐLŐS MAGYAR VONATKOTÁSÚ EMLÉKMŰVEI,
KÖZÉPÜLETEI, EMLÉKTÁBLÁI ÉS SZOBRAI.**

Szakdolgozat

Készítette: Tihor János

IV. évfolyamos hallgató

Képzési program: 014

Középiskolai oktatás

(Történelem)

Témavezető: Darcsi Karolina, adjunktus

Recenzens: Dobos Sándor

Beregszász – 2023

Tartalomjegyzék

Bevezetés	6
I. Fejezet. Nagyszőlős és annak története	7
1.1. Nagyszőlős története	7
1.2. A város földrajzi fekvése	14
1.3. A város népessége és gazdasága napjainkban	16
1.4. Hagyományok és Nagyszőlős	17
II. Fejezet. Magyar vonatkozású emlékművek és középületek	24
2.1. Nagyszőlősi református templom	24
2.2. Nagyszőlősi Nagyboldogasszony temploma	26
2.3. A nagyszőlősi barokk stílusú ferences templom	28
2.4. Nagyszőlősi Perényi Kastély	31
2.5. A Kankó-vára, annak története és legendái	34
III. Fejezet. Magyar vonatkozású emléktáblák és szobrok	39
3.1. A nagyszőlősi borász szobra	39
3.2. Perényi Zsigmond mellszobra	39
3.3. Bartók Béla mellszobra	41
3.4. Ferences kolostor kapuba épített szobra	42
3.5. Perényi Zsigmond emléktáblája	43
Összegzés	44
Rezume ..	45
Felhasznált irodalom	55

Зміст

Вступ	6
I Розділ. Виноградів та його історія	7
1.1 Історія Виноградова.	7
1.2 Географічне розташування міста	14
1.3 Населення та економіка міста сьогодні.....	16
1.4 Традиції і Виноградів.	17
II Розділ. Угорські пам'ятники та громадські будівлі	24
2.1 Реформатська церква у Виноградіві.	24
2.2 Римокатолицька церква.....	26
2.3 Францисканський костел у Виноградіві в стилі бароко	28
2.4 Замок Перені у Виноградіві.	31
2.5 Замок Канківб його історія та легенди.	34
III Розділ. Меморіальні дошки та пам'ятні та статуї, пов'язані з Угорщиною.....	39
3.1 Статуя виноградівського винороба.....	39
3.2 Погруддя Жигмонда Перені.	39
3.3 Погруддя Бели Бартока	41
3.4 Статуя на брамі францисканського монастиря.....	42
3.5 Меморіальна дошка Жигмонда Перені	43
Висновок.....	44
Резюме	45
Використані джерела	55

BEVEZETÉS

Az adott szakdolgozaton belül foglalkoztam Nagyszőlős magyar vonatkozású emlékműveivel, középületeivel, emléktábláival és szobraival egyaránt. Ezen kívül szó esett a város hosszú évszázadokra visszanyúló történetéről is.

Arra, hogy miért is választottam a szakdolgozatom témájának pont ezt a témát egyszerre több dolog is kihatással volt, és ezeket a dolgokat fontosnak tartom elmondani.

Az első ilyen dolog az az volt, hogy a szülő városomról van szó és igyekeztem a lehető legjobban megismerni annak a történetét hiszen nagyon érdekel az és mivel Nagyszőlősön élek rengeteg helyen találkozok vele a mindennapi életben is. A másik, ami nem volt kevésbé fontos, az az, hogy Nagyszőlősön élek és ahhoz hogy, az adott témát kutatni tudjam ez által nem kellett sehova se utazgatnom ami jelentősen megkönnyítette dolgomat.

A szakdolgozat célja: az adott téma ismertetése és kutatása. Olyan információkkal való megismerkedés és olyan tudásra való szertevés, amelyek korábban nem álltak rendelkezésemre.

A szakdolgozat 3 fejezetből áll azon belül pedig 14 vázlatpontból. A szakdolgozat tartalmaz tartalomjegyzéket ukrán és magyar nyelven egyaránt, bevezetést, összegzést szintén ukrán és magyar nyelven valamint mellékletet. Ezen kívül feltüntettem a szakirodalmat ahonnan merítettem az információt.

I. FEJEZET. NAGYSZŐLŐS ÉS ANNAK TÖRTÉNETE

I.1. A város története

Nagyszőlős hosszú és gazdag történelmmel rendelkezik, és már a középkorban is jelentős település volt a Kárpátalja régióban. Az első írásos említés kb 1242-62-ből származik, amikor a város a Magyar Királysághoz tartozott.

A Nagyszőlős első írásos emléke a város hosszú történelmének egy fontos pillanatát jelenti. Az említésre méltó esemény kb 1242-62-ben történt, amikor a város először szerepel a történelmi forrásokban.

Ebben az időszakban Nagyszőlős egy jelentős település volt a Kárpátalja régiójában, és a Magyar Királysághoz tartozott. Az első írásos említést egy dokumentum tartalmazza, amelyben Nagyszőlős a "Villa Zolocz" néven szerepel. A "villa" szó latin eredetű, és a középkorban általában egy városi települést vagy fontos gazdasági központot jelentett. A "Zolocz" pedig a város középkori neve, amelyet később Nagyszőlőssé változtattak.

Ez az 1242-es írásos emlék lehetőséget nyújt arra, hogy betekintést nyerjünk Nagyszőlős korai történelmébe. A városban élők főként mezőgazdasággal, szőlészettel és kereskedelemmel foglalkoztak. Az említés azt sugallja, hogy a város jelentőségét már ebben az időszakban elismerték és dokumentálták.

Az első írásos emlék fontos szerepet játszik a város identitásának és történelmének megőrzésében. Az említés a város gazdasági, kulturális és politikai fejlődésének kezdetét jelzi, és emlékeztet minket arra, hogy Nagyszőlős városa sok évszázadon át fontos szerepet játszott a térségben.

A "Villa Zolocz" jelentőségét és történelmét tekintve a "villa" kifejezés arra utal, hogy a város már az 1240-es években is fontos gazdasági és kereskedelmi központ volt a régióban. A "Zolocz" pedig a város középkori neve, amelyet később Nagyszőlőssé változtattak és mint tudjuk a városnak még ezeken kívül más nevei is voltak hosszú történelme során.

Zceuleus néven említik először Nagyszőlőst a történelmi feljegyzésekben. Nagyszőlős (Вигорадів) a mai Ukrajna területén található, és Ugocsa vármegye egyik legrégebbi települése.

A város kezdetben szabad királyi város volt és fontos kereskedelmi központ a térségben. 1262-ben Árpád-házi IV. Béla király kiváltságlevelet adományozott a településnek, amely megerősítette a város jogait és privilégiumait. Ez lehetővé tette számára, hogy önállóan irányítsa gazdaságát és kereskedelmét.

1329-ben Károly Róbert, az Anjou-dinasztia magyar királya további gazdasági és kereskedelmi előjogokat adományozott Nagyszőlősnek. Ez tovább erősítette a város gazdasági fejlődését és fontosságát a térségben. Azonban a 14. század végére a város elveszítette kiváltságait és földesúri hatalom alá került. A későbbi évszázadokban több tulajdonosváltás és politikai változás következett be Nagyszőlős életében.

Az idők során Nagyszőlőse több különböző uralkodó és hatalom birtokolta, ami befolyásolta fejlődését és kulturális jellegét. A város története gazdag és változatos, amelyben a különböző korszakok népek és uralkodók hatása érezhető.

A 15. és 16. század Nagyszőlős történelmében nagyon fontos korszak, hiszen ebben az időben jelentős fejlődés és virágzás következett be. Ez az időszak meghatározó volt a város gazdasági, kulturális és politikai életében egyaránt.

A város gazdasági tevékenységei közé a mezőgazdaság és a szőlészeti termelés tartoztak. A termőföld gazdag volt, és a szőlőművelés hagyománya hosszú időre visszanyúlt. Ezt a foglalkozást a városban található számos emlékmű is tanúsítja. Nagyszőlős híres borairól volt ismert, és a szőlőtermesztés jelentős bevételt hozott a városnak. Az időszakban a városban élők a mezőgazdaság és szőlőtermesztés mellett kereskedelemmel is foglalkoztak. A kereskedelem fellendülése tovább erősítette a város gazdasági helyzetét és jelentőségét a régióban.

Ha a középkori Nagyszőlősről akarunk beszélni, akkor meg kell említenünk azt, hogy ebben az időszakban a város egy gazdag kulturális központává vált a régióban. A városban elterjedt a kézművesség. Jelen voltak művészek és intézmények, amelyek elősegítették a kulturális fejlődést. A középkorban megfigyelve a város struktúráját észrevehetjük azt, hogy

kialakultak fontos piacok és vásárok is. A város életét meghatározó szakmák között megtalálhatók voltak a szabók, asztalosok, kovácsok és más kézművesek.

A politikai szempontból nézve Nagyszőlős a középkori Magyar Királyság részét képezte. Ebben az időszakban Nagyszőlős jelentős magyar közösséggel rendelkezett, és a városban élők magyarságukra büszkék voltak. A magyar kultúra és identitás erős volt, és a városban számos kulturális esemény, ünnep és hagyomány zajlott, amelyek a magyar kultúrát és örökséget őrizték. Számos szokás, ünnep és hagyomány ezek közül a mai napig él a városban. A 15. és 16. század Nagyszőlős történelmében jelentős események és változások történtek. ¹

Az 1500-as években Nagyszőlős fontos szerepet játszott a régió politikai életében is. A Perényi család Nagyszőlősön a 14. században vált jelentőssé. A pontos időpontot tekintve azonban fontos megjegyezni, hogy a Perényi család több generációval és ágazattal rendelkezett, és a családtagoknak különböző időszakokban voltak kapcsolataik Nagyszőlőssel.

A Perényi család ahogyan azt már említettem a magyarországi és kárpátaljai történelemben is egyaránt ismert nemesi család volt. Tagjai számos tisztséget és rangot töltöttek be a középkori Magyar Királyságban és a későbbi időkben is. A család többek között Nagyszőlősön is birtokokkal rendelkezett és jelentős szerepet játszott a város és a környező területek fejlődésében.

Az első dokumentált kapcsolat a Perényi család és Nagyszőlős között a 14. századra tehető, amikor a család tagjai már birtokokat és szolgálatokat vállaltak a városban és annak környékén.

Fontos megjegyezni, hogy a Perényi család története és jelenléte Nagyszőlősön a későbbi évszázadokban is folytatódott, és a család különböző ágazatai és tagjai továbbra is fontos szerepet játszottak a város és a környező területek életében volt, akik jelentős politikai és gazdasági befolyással rendelkeztek. A Perényi család tagjai nagyúri rangban éltek és a város irányításában is részt vettek.

¹ <https://mek.oszk.hu/23600/23636/23636.pdf>

Az 1500-as évek végén azonban a várost is érintették a török hódítások és az azt követő káosz. Nem csoda, hogy a város nagymértékben megszenvedte a török háborút, hiszen akkoriban Máramaros nagy része teljesen elpusztult. Így tehát a 16. század végére Nagyszőlős gazdasági és politikai jelentősége csökkent. A török megszállás és a vallási konfliktusok miatt a város elszigeteltebbé vált, és a gazdaság visszaesett. A lakosság számára nehéz időszak volt ez.

Az egész régióra, így Nagyszőlősre nézve is komoly változások vették kezdetüket. Ez volt az az időszak ugyanis amikor a Magyar Királyság a török háború miatt három részre szakadt. Létrejött az ország északi és nyugati sávjában a Királyi Magyarország, az ország középső részén a Hódoltság, keleten pedig az Erdélyi Fejedelemség. Ezáltal a térség a Habsburg Birodalomhoz, azon belül pedig a Magyar Királysághoz tartozott.

Ennek ellenére volt egy időszak 1618-1648-között, amikor a harmincéves háború során elért sikereinek köszönhetően Bethlen Gábor erdélyi fejedelemség hét felső magyarországi területet kapott a német-római császártól amibe beletartozott Kárpátalja területe is. Bethlen halála után a trónon őt követte Rákóczi György akinek szintén sikerült megtartania Kárpátalja területét, de alála után a régió ismét visszakerült a Habsburgokhoz a Magyar Királyság részeként. Hovatartozás terén ez egy stabil időszakot jelentett Kárpátalja így Nagyszőlős számára is, hiszen egészen az első világháború kitöréséig nem is történt változás.

Érdeemes megemlíteni, hogy a szabadságot a Habsburgok igyekeztek nagyon szűkös keretek között tartani és ennek köszönhetően lett Kárpátalja a szabadságharc bölcsője. Az itt már Árpád kora óta élő más nemzetiségekkel összefogva váll-váll mellett harcoltak a magyarok.

Mint az már korábban is említettem az első világháború idején Nagyszőlős jelentős változásokat és kihívásokat tapasztalt. A város még a Magyar Királyság része volt az első világháború kitörésekor. A háború kezdetén Nagyszőlős és környéke a háborús események perifériáján helyezkedett el. Azonban az Osztrák-Magyar Monarchia oldalán részt vett a konfliktusban, és a város lakossága számos változással és korlátozással szembesült a háborús időszakban.

A háború éveiben a város gazdasága és infrastruktúrája is érintett volt. A katonai erőforrásokra és munkaerőre vonatkozó igények miatt a helyi lakosságot bevonásra szólították fel a hadiiparban és az élelmiszertermelésben. A mezőgazdasági termelés fokozódott, míg a városi infrastruktúra háttérbe szorult, hiszen az erőforrásokat a hadsereg szükségleteire irányították.

A háború előrehaladtával azonban Nagyszőlős közvetlenebbül érintetté vált a háborús eseményekben. A keleti frontra vonuló csapatok gyakran vonultak át a városon, és a helyi lakosság életét a hadsereg jelenléte és a hadmozdulatok jelentősen befolyásolták.

Az első világháború után a világtörténelem átalakult, és az Osztrák-Magyar Monarchia felbomlása jelentős változásokat hozott Nagyszőlős és a Kárpátaljai régió számára. A trianoni békeszerződés eredményeként a város területe a Csehszlovák Köztársasághoz került.

1939-ben, a második világháború kitörésekor Nagyszőlős területe Csehszlovákiához tartozott. Azonban 1939 márciusában Csehszlovákia felbomlott, és a területet a Magyar Királyság és a Szlovák Köztársaság között osztották fel. Nagyszőlős a Magyar Királyság részévé vált.

1944-ben a második világháború folyamán a terület sorsa ismét megváltozott, amikor a Szovjetunió csapatai megtámadták a Kárpátok térségét. 1944-ben a szovjet csapatok bevonultak Nagyszőlős területére, és a várost végül felszabadították a náci megszállástól. Azonban a háború után a terület a Szovjetunióhoz került, és Nagyszőlős része lett az Ukrajnai Szovjet Szocialista Köztársaságnak.

A második világháború után Nagyszőlős fokozatosan helyreállt a háborús károk után. Az elpusztított épületek és infrastruktúra újjáépült, és a város újraéledt. Azonban a háború nyomai és emlékei mindmáig jelen vannak a városban és a helyi közösség emlékezetében. A háború ideje szomorú és nehéz időszak volt a város történelmében, amelynek hatásai még mindig érezhetőek.

A szovjetunió alatti Nagyszőlős történelme a 20. század második felére koncentrál, amikor Ukrajna és a Kárpátaljai régió is a Szovjetunióhoz tartozott. Az 1940-es évek végétől kezdve Nagyszőlős és a környező területek szovjet irányítás alá kerültek.

A Szovjetunió időszakában Nagyszőlős városa része lett a Szovjet Szocialista Köztársaságnak, majd később a Szovjetunió egyik autonóm köztársaságának, a Kárpátaljai Autonóm Szovjet Szocialista Köztársaságnak. A szovjet hatalommal együtt jártak a társadalmi és politikai változások, amelyek meghatározták a város fejlődését és életét.

A szovjet időszakban Nagyszőlős jelentős ipari központtá vált. Az iparfejlesztés, különösen az 1950-es és 1960-as években, az iparágak diverzifikációjával és az új üzemek megnyitásával járt. Az autógyártás, az élelmiszeripar, az elektromosipar és a könnyűipar számára létrehoztak gyárakat és üzemeket a városban, ami új munkahelyeket teremtett és gazdasági növekedést hozott.

Az oktatás, a kultúra és a közösségi élet terén is voltak változások a szovjet időszak alatt. Az oktatási rendszer megreformálásra került, és új oktatási intézményeket hoztak létre a városban. A szovjet ideológia és kultúra keretében új művelődési házak, könyvtárak, színházak és kulturális központok jöttek létre, amelyek kulturális és szórakoztató eseményeknek adtak otthont.

Azonban a szovjet időszaknak is voltak negatív hatásai Nagyszőlősre. A Szovjetunió irányítása alatt a város gazdasági fejlődése gyakran a központosított gazdasági rendszer és a területi korlátozások miatt korlátozódott. Az erőforrások és a gazdasági döntések központi irányítása miatt a helyi gazdaság és vállalkozások függővé váltak a szovjet tervgazdálkodás rendszerétől.

Az 1956-os forradalom és szabadságharc idején a kárpátaljai magyar közösség jelentős része szolidaritást mutatott a magyarországi forradalmárokkal, követték az eseményeket és maximálisan együtt éreztek azokkal. A magyarországi események kibontakozása során, Beregszász, Nagyszőlős, Rahó és Ungvár területén, ahol magyarok éltek nagyrészt, szovjetellenes megmozdulások zajlottak. A hatóságok szórólapokat találtak, amelyek a szovjet vezetés ellen irányultak, és olyan leveleket is felfedeztek, amelyek üdvözölték a "Szabad Magyarországot".

Számos kárpátaljai lakos a forradalom idején próbált átszökni a határon, hogy segítsen a legalább valahogy segítsen a forradalmároknak, azonban ennek következményeként szigorú büntetésre számíthattak.

Az 1956-os szabadságharc idején és azt követően Kárpátalján több csoportosulás, középiskolások és fiatalok kifejezték szolidaritásukat a magyarországi forradalmárokkal. Ez a helyi lakosság reakciója volt a forradalomra, és meghatározó jellemzője volt Kárpátalján.

A letartóztatott "politizáló" csoportok tagjai ellen főként "ellenforradalmiság", "rendszerellenesség" és "fegyverrejtegetés" vádjával léptek fel, amiért hosszú börtönbüntetéssel sújtották őket. A kárpátaljai "politizáló, röplapterjesztő csoportok" tagjai szigorú szovjet börtönöket jártak be, és ha kiskorúak voltak, akkor gyermekjavító intézetekbe kerültek akár néhány évre is.

Az általam leírt nagyszőlősi Szovjetellenes Politizáló Csoport középiskolás diákokból állt. A forradalom napjaiban kézzel írott, majd faklisékkal és gumbetűkkel nyomtatott röplapokat és plakátokat készítettek, majd ezeket terjesztették. Titkos összejöveteleket szerveztek a csoport tagjai. Röplapjaikon a magyar összetartozás és egység fontosságát hangsúlyozták, valamint azt hirdették, hogy a szovjet hadseregnek nincs helye Magyarországon és maximálisan kimutatták elégedetlenségüket a rendszer ellen. 1957. június 27-én a csoport tagjait letartóztatták.

A letartóztatás után a diákok 2 hónapig az ungvári KGB-börtönben voltak 2 teljes hónapot. Itt kihallgatások sorozatára került sor orosz nyelven, tolmáct pedig a vádlottak nem kaptak. Emellett kihallgatták az ismerőseiket és iskolatársaikat valamint barátaikat.

Két hónap után kerültek bíróság elé, ahol államellenes szervezkedéssel a szocializmussal való szembenállással és törvénytelen fegyverviseléssel vádolták meg őket, am neveltséges volt hiszen használható fegyver nem is volt náluk.²

A tárgyalás orosz nyelven zajlott és két napig tartott. Illés József hat évet, Varga János öt évet, Milován Sándor négy évet, Kovács Zoltán négy évet, míg Dudás István három évet kapott.

Az ítélelhirdetést követően, 1957 decemberén a "детская трудовая колония"-ba, javító intézetbe helyezték őket, mivel mindannyian kiskorúak voltak és börtönbe zárni nem

² <https://archivnet.hu/milovan-sandor-es-a-nagyszolosi-szovjetellenes-politizalo-csoport>

tudták volna őket. Milován Sándor a dubnói kolóniába került, amely a rovnói megyéhez tartozott és mintegy 400 embernek adott otthont.

Másfél év után, 1959-ben engedték szabadlábra. 1962-ben diplomát szerzett a Munkácsi Kereskedelmi Technikumban, majd különböző kereskedelmi cégeknél helyezkedett el. 1991-ben hivatalosan rehabilitálták, az ügyészség érvénytelenítette az 1957-es ítéletet. Később, a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség alelnökéeként tevékenykedett, és jelenleg tiszteletbeli elnöki tisztséget tölt be.

Fontosnak találtam elmondani a szervezetnek és magának Milován Sándornak a tevékenységét, hiszen az szorosan kapcsolódik a város és az egész régió történetével.

1.2 A város földrajzi fekvése

Ha megvizsgáljuk Nagyszőlös kulturális változásait és azt, milyen szerepet játszott az emberek életében, felismerjük, hogy a vallásnak meghatározó szerepe volt, ahogy korábban is említettem. Az vallási hit terjedését például a környéken tevékenykedő ferences szerzeteseknek köszönhetjük, akik már az 1500-as években foglalkoztak könyvmásolással Nagyszőlös környékén. A rendszerváltás előtti időszakokban a templomok és az iskolák voltak a kultúra központjai. Az emberek itt tanultak meg kellő képpen viselkedni a társadalomban valamint különböző helyeken.

Nem szabad elfeledkeznünk arról, hogy Nagyszőlösön ősidők óta több nép élt együtt, mint például magyarok, ukránok, zsidók, stb. Nyilvánvaló, hogy ezeknek a különböző kulturális közösségeknek nagy szerepük volt a város kulturális fejlődésében. Hiszen minden egyes népcsoport hozzájárult a régió kulturális fejlődéséhez és valami salyátosat hozott bele annak az arculatának a kialakulásába. Egyrészt ennek köszönhetjük Kárpátalja és azon belül pedig Nagyszőlösnek az ilyen gazdag kultúráját.

Ahogy korábban említettem, a terület különböző hatalmak alá tartozott különböző időszakokban. Ez hatással volt a kultúra fejlődésére, mivel az itt élő lakosság számára lehetőség nyílt kiválasztani és beilleszteni azokat a kulturális elemeket, amelyek a legközelebb álltak hozzájuk és leginkább megfelelték nekik.

Nagyszőlös korábban a nagyszőlösi járás központja volt, de napjainkban a beregszászi járás részét képezi. Az irányítószáma 90300. Ez Kárpátalja legrégebi középkori

városa és az első olyan település a környéken, amelyet királyi címmel illettek meg. Azt, hogy Nagyszőlős valóban királyi város volt, alátámasztja az is, hogy már 1262-ből származó latin dokumentumokban is így említik a várost. Ha Nagyszőlős földrajzi elhelyezkedéséről akarunk beszélni, akkor meg kell említenünk, hogy a Fekete-hegy lábánál terül el a Tisza mellett. A Fekete-hegy kb 565 méter magas lehet. Gazdaságilag nagyon jó helyen helyezkedik el, hiszen nagyon sok határ található a közelben. Ezek között a legközelebbi az ujlaki magyar határ.³

A nagyszőlősi Fekete-hegy egy olyan hegy amiről kénytelen vagyok beszélni, hiszen egy részt a város részét képezi, másrészt pedig a Kankó-várához hasonlóan sok legenda övezi. Az egyik ilyen legenda a hegy nevének az eredetéről szól.

A legenda szerint Régen, a hegy környékén élt egy disznópásztor és mindig ott legeltette és felügyelte a rábízott állatokat. Egy nap észrevette, hogy egy disznó hiányzik a nyájából. Kétségbeesett és keresni kezdte, hiszen nem volt vagyona és félt elveszíteni az állatait. Hiába kereste nagyon sokáig de sehhol sem találta. Később azonban a disznó magától előkerült. A disznópásztor nagyon megörült, de egy idő múlva ez a helyzet ismétlődni kezdte másnap és az azt követő napokon, mindig ugyanaz az állat tűnt el valahova. A pásztor többször próbálta követni, de nem találta nyomát és sehogy sem tudta megtalálni a titokzatos helyet ahova az járkált, csak azt vette észre, hogy amikor visszatért, mindig jóllakott és élénk volt.

A disznónak volt egy kismalaca. Egy napon a kismalac az anyját követte, és a pásztor, kihasználva az alkalmat, szintén követte őket és végre megtudta találni hová jár el folyamatosan a malaca. A kismalac egy szűk bejáratú barlangba rohant, és eltűnt. A pásztor odabújt a szikla mögé, és várt. Idővel a disznó és a kismalac ismét előbukkantak a hegy gyomrából, és visszatértek a nyájhoz.

Másnap a pásztor is átjutott a szűk bejáraton. Bentről sok gabonát és aranyat pillantott meg, középen pedig egy keresztet. Egy férfi ült a kincsek mellett, és amikor észrevette a pásztor, azt mondta: "Ha segítesz kivinni ezt a keresztet, gazdaggá teszek." A pásztor beleegyezett, és odalépett a kereszthez, de ahogy vállára vette, hirtelen elesett.

Ekkor a fura ember nevetve és gúnyolódva azt mondta, hogy most már az egész arany a tied lehet. Ez az ember azonban nem egy átlagos személy volt mint kiderült, hanem maga

³ <http://www.karpatalja.com.ua/magyarsag/demografia.html>

az ördög testet öltve. A szerencsétlen pásztor tragikusan életét vesztette a barlangban, mivel soha többé nem tudott talpra állni. Innen származik a Fekete-hegy neve, amely népi hagyomány szerint az ördög lakhelye volt, és számos gonosz és sötét tevékenységet vitt véghez itt.⁴

Egy másik változatban az ördög a barlangban rejtett kincsek őrzője. Aki merészkedik be a barlangba, az szembe kell nézzen az ördög kihívásaival és próbatételeivel. Ha valaki megfelel az ördög elvárásainak, akkor megajándékozza őt a rejtett kincsekkel vagy hatalommal. Azonban a legtöbb esetben az ördög álnok módon próbálja elbájolni és csapdába ejteni a látogatókat, hogy megszerezze a lelküket vagy a kincseket.

Visszatérve Nagyszőlős földrajzi elhelyezkedéséhez még egy fontos tény róla, hogy 2 országút is keresztül megy a városon. Az első: Ungvár – Munkács – Szilce – Nagyszőlős. A második: Ungvár – Munkács – Beregszász – Nagyszőlős – Huszt – Rahó. Ezen kívül a városon halad át az Ungvár – Csap – Beregszász – Nagyszőlős – Aknaszlatina vonal.

Nagyszőlős 800 km-re található a fővárostól. Mint már korábban azt említettem a város lakossága meghaladja a 25 000 főt. Viszont ha jobban belakarunk bonyolodni ebbe a témába, akkor megfigyelhetjük, hogy Nagyszőlősön egy főre 1255 négyzetméter jut, ami nagyobb az átlagosnál. Megint csak figyelembe kell venni, hogy az alábbi statisztikai adatok 2020-ban készültek még a háború előtt. Napjainkban ezek a számok valószínűleg nagymértékben megváltoztak. Egy részt a kialakult helyzet miatt rengeteg ember elhagyta otthonát és külföldre kényszerült menni, másrészt pedig belső Ukrajnából rengeteg menekült érkezett Kárpátalja, így Nagyszőlős területére is.⁵

1.3 A város népessége és gazdasága napjainkban

Hogyha Nagyszőlős gazdaságáról és népességéről akarunk beszélni, akkor nagyon fontos tudnunk azt, hogy a város a történelem során több nehéz időszakon is átesett. Ezt például azzal a történelmi eseménnyel támaszthatjuk alá, amikor 1717-ben a krimi tatárok a török szultán buzdítására betörték a járásba és nagyon komoly pusztításokat vittek végbe. Ezek a szörnyűségek természetesen érintették Nagyszőlöst is. Nemsokkal a tatár pusztítás után

⁴ <https://karpatalja.ma/sorozatok/legendak-karpataljan/legendak-karpataljan-a-fekete-hegy-legendaja/>

⁵ <https://vin-library.org/wp-content/uploads/2018/09/%D0%A2%D1%83%D1%80%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%B8%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%BC%D0%B8-%D1%88%D0%BB%D1%8F%D1%85%D0%B0%D0%BC%D0%B8.doc>

a városban kb 50 ember élhetett. Különböző betelepítéseknek köszönhetően 1880-ra már több mint 4000 lakossal rendelkezett a város. Az uralmat a város felett nagyon sokszor vették át más és más hatalmak. 1919-ben csehek alatt volt a város, 1939-ben a magyar honvédek vonultak be, 1944-ben pedig a szovjet hadsereg uralma alatt volt a város. A szovjetek uralma alatt 444 férfi ismeretlen helyen tartózkodott, 100 belőlük sohasem tért haza.

Pozitívumként említhetjük meg azt a tényt, hogy 1399-ben földesuri hatalom alá került és nemsokára mezővárossá vált. Az előbb említettek miatt is tudjuk azt, hogy a város nagyon gyakran került különböző hatalmak konfliktusa közé.

2020-ban a városban összesen kb 25 395 ember élt. Ebből kb 3.400 a magyar lakosok száma. Napjainkban a háború miatt ezek a számok teljesen megváltoztak. Rengeteg ember kénytelen volt határon túlra menekülni, a háborús övezetektől pedig nagyon sokan Kárpátaljába menekültek, sokan még hozzá Nagyszőlősrre. Napjainkban a város a beregszászi járás részét képezi. a város irányítószáma a 90 300.

Ha Nagyszőlősről beszélünk akkor nagyon fontos néhány szót ejteni a vendéglátó iparról is. Mivel Kárpátalja turisztikailag egy híres és fejlett régió, így a turisták nagyon szeretnek Kárpátalján belül ellátogatni Nagyszőlősrre is, ahol rengeteg kávézó, étterem és sok más érdekesség áll rendelkezésükre.

Legnagyobb termelő gyárnak a Sanderst és a Gronot nevezik amelyek nagyrészt paplanokat és ágyneműket és felsőruházati cikket termelnek. Nagyszőlősön az iparvállalatok többsége privatizálva van. A 20. század első felében lehetőség nyílt a magyar anyanyelvűek számára, hogy magyar iskolában tanulhassanak, viszont nemsokára a brezsnyevi korszakban az iskolát egyesítették az ukránnal. Ez így működött 1990-ig, míg a város magyar lakossága kezdeményezte, hogy a település egyetlen magyar iskolája legyen újra független.

1.4 Hagyományok és Nagyszőlős

Amikor a szokásokról és hagyományokról beszélünk, fontos megemlíteni, hogy az idősebbek tapasztalatai és történetei szerint a legtöbb szokás vagy hagyomány a házasságkötéshez, gyermekvállaláshoz és családalapításhoz kapcsolódik. Ezt a tényt a

kangózás is megerősíti. A kangózás egy olyan hagyomány volt, amelynek során az idősebbek szerint kigúnyolták azokat a lányokat vagy fiúkat, akik még nem mentek férjhez vagy nőül lakodalmas korukra.

Vénlánycsúfolás

A vénlány csúfolás vagy kangózás egy hagyományos magyar szokás, amely a házasságkötés elmaradásával rendelkező lányokat célozza meg. Ez a szokás általában a farsang időszakában jelentkezik, amikor a közösség tagjai tréfás módon figyelmeztetik azokat a lányokat, akik túlépték a "megfelelő" házasságkötési korhatárt.

A vénlány csúfolás általában vicces és tréfás formában történik, de néha durvább megjegyzések is elhangzhatnak. A helyi közösség tagjai, általában barátok és ismerősök, poénokkal, dalokkal vagy rímekkel csúfolják a vénlányokat, ami arra utal, hogy még mindig nincsenek férjhez menők. Ezek a tréfák és csipkelődések gyakran magukban hordozzák a társadalmi elvárások és nyomások felhangjait is, amelyek a nőkkel szembeni házassági és családalapítási elvárásokat tükrözik.

Fontos megérteni, hogy a vénlány csúfolása nem rosszindulatú vagy bántó szándékkal történik. Inkább a hagyomány része, amely a közösség szórakoztatását szolgálja, és a házasságkötés körüli társadalmi értékeket reflektálja. Azonban ez a szokás nem mindenkinek tetszik, és a társadalmi normák változásával egyre kevésbé gyakorolt.

A vénlány csúfolása csak egy hagyományos szokás, és a házasságkötés ideje vagy döntése minden egyes személy egyéni választása kell, hogy legyen. A modern társadalmakban egyre inkább elfogadják, hogy mindenki a saját ütemében és a saját életútján haladjon, és ne legyenek szigorú társadalmi elvárások a házasságkötéssel kapcsolatban. Ebből kifolyólag ez lesz az a hagyomány, amelyet megkezdtem az adott alpontról kidolgozását.

A kangózás hagyományosan számos különböző formában jelentkezhet. Egyes vidékeken a közösség tagjai álruhába öltöznek és énekelve, táncolva járják a falut vagy várost, hogy felhívják a figyelmet a vénlányokra. Más helyeken pedig tréfás rímeket mondva vagy dalokat énekelve viccelődnek a lányokkal. Az efféle csúfolásokban a humor és a játékosság dominál, és az egész esemény inkább mulatságos és közösségi jellegű.

Mivel a társadalmi normák és elvárások változnak így napjainkban egyre inkább elfogadják az egyéni választásokat és időzítéseket a házasságkötéssel kapcsolatban. Az

emberek egyre inkább tisztelik a személyes autonómiát és azt a jogot, hogy a saját életük és boldogságuk szerint döntsenek.

Egyházi szokások

Nem hagyhatjuk figyelmen kívül az egyházi ünnepekkel kapcsolatos szokásokat sem. Habár napjainkban a legtöbb közzüllük valamilyen szinten már feledésbe merült, akárcsak minden más hagyomány, de még most is vannak emberek a városunkon belül is, amelyek nagyon fontosnak tartják őket és igyekeznek ezeket a hagyományokat és szokásokat mindenféleképpen őrizni. A katolikus emberek otthonaiban Nagyszőlősön mai napig találhatunk szentelt bárkát, szentelt vizet vagy akár szentelt búzát, amely védő és óvó funkciókat lát el.

Húsvéti hagyományok

Nagyszőlősön, valamint más helyeken is, a szokások és hagyományok idővel elhalványulnak vagy újra megjelennek. Az egyes ünnepekhez kapcsolódó szokások folyamatos változáson mennek keresztül vagy akár teljesen elfelejtődhetnek.

Azonban Nagyszőlősön két olyan hagyomány kapcsolódik a húsvéhoz, amely már hosszú idő óta megőrződött. Ezek a locsolózás és a tojáshímzés.

Locsolózás

A locsolózás a húsvét idején Magyarországon és más magyar nyelvű területeken elterjedt hagyományos szokás. Ez a szokás arról szól, hogy a fiúk verset mondva látogatják meg a lányokat és meglocsolják őket.

Ez a hagyomány általában húsvétvasárnap vagy húsvéthétfőn történik. A locsolók hagyományosan üveggel vagy tálkával hordják magukkal a locsolóvizet, amelyet az adott alkalomra előre elkészítenek. A víz gyakran illatosított lehet, például virágillatú vagy citrusos. A locsolók a lányok vagy nők ajtajához mennek, és a verssel köszöntik őket, majd locsolják meg őket a vízzel. Ezt általában egy kis köszöntőcsókkal vagy jókívánsággal egészítik ki.

Ami magát a locsolóverset illeti, akkor meg kell említeni, hogy rímes formában van megfogalmazva, és gyakran humoros vagy tréfás elemeket tartalmaz. Ezek a versek általában a tavaszi megújulásról, a virágokról, a termékenységről és az egészségről szólnak.

A lányok vagy nők a locsolást elfogadják, és általában apró ajándékot adnak a locsolóknak, például tojást, süteményt vagy csokoládét.

A locsolózás hagyománya a közösségi összetartozást erősíti, és az embereknek lehetőséget ad arra, hogy kifejezzék ünnepi jókívánságaikat és örömeiket a tavasz érkezése miatt. Emellett a locsolózásban rejlő humor és tréfálkozás vidámságot és nevetést hoz a szokás résztvevői számára.

Összességében a locsolózás a magyar kultúra érdekes és vidám szokása, amely a tavasz ünnepléséhez és a közösségi összetartozáshoz kapcsolódik és ez a hagyomány Nagyszőlős területét sem hagyta ki.

Ami a locsolást illeti, az idők során csak a locsolóeszköz változott, de maga a hagyomány változatlan maradt. Míg régebben a víz volt az elterjedt locsolóeszköz, és csak a gazdagabb réteg használt kölnit, ma már mindenki megengedheti magának a kölnit a lányok örömére.

Tojáshímzés

A tojáshímzés akárcsak a másik gyönyörű hagyomány vagyis a locsolózás, amelyről már korábban is beszéltem a húsvét környékén elterjedt hagyományos szokás Magyarországon és más magyar nyelvű területeken. Ez a szokás arról szól, hogy a húsvéti tojásokat díszítik és festik különleges mintákkal, szimbólumokkal vagy képekkel.

A tojáshímzésnek többféle technikája és stílusa létezik. Az egyik elterjedt módszer a viaszrezgéssel való díszítés, amely során a forró viasz segítségével rajzolnak mintákat a tojásokra. A viasz megkeményedik, majd a tojásokat festik vagy színezik a kívánt színekkel. A viaszmintákat végül leolvasztják, és a tojás díszítése előbukkan.

Egy másik elterjedt technika a tollal vagy kefével való festés. Ebben az esetben a tojásokat különféle színekkel festik vagy festékekkel díszítik. A festés során szabadon kifejezhetik a kreativitást és alkothatnak egyedi, személyre szabott mintákat. Megkell említeni azonban, hogy ezeken a technikákon kívül vannak egyszerűbbek is amelyek napjainkban el vannak terjedve.

A tojáshímzés mintázatai gyakran húsvéti és tavaszi témákkal kapcsolatosak. Virágok, madarak, nyuszik, pillangók és más természeti elemek jellemzőek a díszítésekre. Emellett a hagyományos magyar motívumok és szimbólumok, például népi minták vagy hímzések is megjelenhetnek a tojásokon.

A tojásdíszítés hagyománya kifejezi az ünnepi örömet, az újjászületést és a tavasz érkezését. A díszített tojásokat gyakran ajándékként vagy díszítésként használják, és büszkén állítják ki a húsvéti asztalon vagy más jellegzetes helyeken.

Ez a hagyomány nem csak a kreativitást és ügyességet erősíti, hanem közösségi tevékenységként is szolgálhat. Családok és barátok együtt ülnek össze, hogy közösen díszítsék a tojásokat, tapasztalatokat és technikákat osztanak meg egymással, és élvezik az együtt töltött időt. A tojásdíszítés Nagyszőlősen is egy nagyon fontos húsvét környéki vidám és kreatív szokás, amely a magyar kultúra fontos része. A díszített tojások szépsége és szimbolikája összekapcsolódik a tavaszi megújulással és az ünnepi örömmel.

Farsang ünnepe

A farsang az egyik legvidámabb és legkülönlegesebb ünnepi időszak a magyar lakta területeken, és számos hagyomány valamint szokás kapcsolódik hozzá. A farsangot általában január végétől egészen húshagyókeddig, vagyis hamvazószerdáig tartják.

Ez az ünnep a tél búcsúztatása és a tavasz köszöntése, a jókedv és a multság ideje. Az ünnepen az emberek jelmezekbe öltöznek, maszkokat viselnek és vidám, színes eseményekkel ünneplik az elkövetkező időszakot. A farsang ideje alatt tartanak bálkat, felvonulásokat, farsangi multságokat és jelmezes felvonulásokat.

A farsang szokásai és hagyományai régi időkre nyúlnak vissza, és népi eredetűek. Az emberek az öltözékükkel és maszkjaikkal álcázzák magukat, hogy elűzzék a tél rossz szellemét és balszerencsét, és helyette a jó szerencsét és termékenységet hozzák. A jelmezek sokszínűek és változatosak lehetnek, és gyakran utalnak állatokra, mesebeli lényekre vagy történelmi alakokra.

A bálkat és multságokat során játékokat és vetélkedőket rendeznek, mint például a legjobb jelmez vagy maszk versenyek. Az emberek táncolnak, énekelnek, és élvezik az ünnepi hangulatot. Az ételek közül a fánk, a kürtőskalács és a farsangi fánk sütemények különösen népszerűek.

Fontos megemlíteni, hogy a farsang időszaka utolsó napján, húshagyókedden hagyományosan megtartják a busójárást Mohácson, amely egy különleges farsangi rendezvény, ahol a résztvevők jelmezekbe öltözve, maszkokat viselve, nagy zajjal vonulnak végig a városon. Habár a busójárási hagyomány Mohácson él és nem kapcsolatos Nagyszőlőssel de fontos megemlíteni, hogy, az UNESCO Nemzeti Kulturális Örökség része.

A farsang idején, februárban vagy márciusban tartják, és az emberek jelmezekbe öltöznek, maszkokat viselnek és nagy zajjal vonulnak végig a városon. Nagyszőlősen pedig ilyen felvonulásokra nem kerül sor.

A farsang az emberek számára lehetőséget nyújt a szórakozásra, a kikapcsolódásra és a jókedvre, miközben elbúcsúznak a téltől és várják a tavaszt. Ez az ünnepi időszak nagyon fontos része a magyar néphagyománynak és a kulturális örökségnek.

Karácsonyi hagyományok

A következő ünnep amelyet Nagyszőlős lakossága nem kevésbé szeret mint a Húsvétot az a Karácsony. Ha a leghíresebb és legelterjedtebb karácsonyi hagyományról akarok beszélni, akkor szerintem a betlehemezés foglal itt a legnagyobb szerepet.

A betlehemezés egy hagyományos szokás Magyarországon, amelyet általában a karácsonyi időszakban gyakorolnak. Ez egy előadás, amely a betlehemi jászol történetét jeleníti meg. A betlehemezés során jelmezes színészek játszanak, és az előadás fő kellékei a betlehem és a kis templom.

Az előadásban általában a karácsonyi történet főbb szereplői jelennek meg, mint például Jézus, Mária, József, a pásztorok és a három királyok. Az előadásba gyakran beépülnek más bibliai szereplők és elemek is, és a résztvevők énekkel és párbeszédekkel adják elő a jászol történetét.

A betlehemezés előadása helyi közösségekben, falvakban vagy városokban történik. A színészek és résztvevők általában a helyi lakosok közül kerülnek ki, és a közösség tagjai együtt dolgoznak az előadás előkészítésében és bemutatásában. A betlehemezés általában a házakban, utcán vagy a helyi templomban kerül bemutatásra, és ingyenesen látogatható mindenki számára.

Ez a gyönyörű karácsonyi hagyomány mélyen gyökerezik a magyar keresztény kultúrában. Az előadás célja, hogy ünnepi hangulatot teremtsen, és emlékeztessen az embereket a karácsony igazi jelentésére. A betlehem és a jászol a keresztény hit szimbólumai, amelyek a karácsonyi ünnepekörhöz kapcsolódnak, és az előadás által megidézik ezt a fontos vallási eseményt.

Ez a szokás nemcsak a nézőknek nyújt szórakozást és örömet, hanem a résztvevőknek is lehetőséget ad az alkotásra és a közösségi összefogásra. Az előadás

előkészítése és bemutatása hosszú hagyományokkal és kreatív munkával jár, és erősíti a helyi közösségek szolidaritását és összetartozását.

Levezetése változó lehet a különböző régiókban és közösségekben, és mindenhol saját jellegzetességekkel rendelkezik. Azonban az előadás célja általában azonos: a karácsony ünnepi szellemének megidézése és az emberek összehozása a közös ünneplésre és elmélkedésre.

A betlehemezés továbbra is népszerű és élő hagyomány Magyarországon, és sok helyen évről évre megrendezik. Az emberek összegyűlnek, hogy megnézzék az előadást, megosszák az ünnepi örömet és erősítsék a közösségi köteleket. Ez a szokás hozzájárul a karácsony varázsához és az ünnepi hangulathoz az országban.

Akár mennyit ne változnának az ünnepekhez kapcsolódó szokások, az nem változik, hogy a nagyszőlősi keresztény emberek életében mindig ugyanolyan fontos szerepet fognak játszani. Nem tekintve a társadalmi és politikai problémákra amelyek kihatással vannak sajnos az emberek mindennapi életére, a helyi főleg keresztény lakosság igyekszik mindenáron megőrizni kultúráját, ami a hagyományörzésben is megmutatkozik.

A szüretelés ünnepe

A szüret a magyar néphagyományban egy fontos ünnep, amely a szőlőtermesztéssel és a bor készítésével kapcsolatos. Ez az időszak általában ősszel, szeptember és október hónapokban zajlik. Már maga a város nevéből is rájöhettünk arra, hogy Nagyszőlős területén a szüretelés ünnepe nagy becsben van tartva és fontos szerepet játszik a helyi lakosság kulturális életében. Ezt a tényt a város története is nagyon jól tükrözi de erről más alponban.

A szüret időszaka a szőlőtőkék megérésének időszaka, amikor a szőlőszemek már elegendő cukrot tartalmaznak a borkészítéshez. Ebben az időszakban a szőlősgazdák és a szőlőmunkások együtt dolgoznak a szőlőszüretben. A szüreti időszakban sok helyen szüreti felvonulásokat és ünnepeket rendeznek. Az emberek tradicionális népviseletbe öltöznek, és kosarakban vagy hordókban gyűjtik össze a szüretelt szőlőt. A felvonulásokat zenekarok kísérik, és az ünneplők vidám dalokat énekelnek, és táncolnak.

A felvonulásokon és ünnepeken gyakran koronázásra kerül sor, ahol a szüreti királynőt vagy királyt választják meg. A koronázott személy általában a szőlőtermelés és a borászat területén való kimagasló tevékenysége miatt kapja meg ezt az elismerést.

Az ünneplések során a szőlőt többnyire szőlőprésekben vagy préselőládákban préselik, hogy a leve a borkészítéshez használható legyen. Az emberek együtt dolgoznak, hogy minél több bort készítsenek az elkövetkező időszakra.

A szüreti ünnepélyek része lehet a borkóstolás is, ahol az emberek megízlelik az új borokat és ünnepelnek. Az étkezések során olyan hagyományos ételeket fogyasztanak, amelyek jól illenek a szüreti időszakhoz, például sült húsokat, savanyúságokat és különféle borkísérő falatokat.

Ez az ünnep és a vele kapcsolatos hagyományok nagyon fontosak a magyar néphagyományban, mert tükrözik a szőlőtermesztés és a borászat hagyományait, és az emberek közösségi összetartozását erősítik. Ez az ünnepi időszak emlékeztet bennünket az évszakok változására, a természet adta ajándékokra és a magyar kultúra gazdagságára.

II.fejezet. NAGYSZŐLŐS MAGYAR VONATKOZÁSÚ KÖZÉPÜLETEI ÉS EMLÉKMŰVEI

2.1 Nagyszőlősi református templom

A XVI. században Magyarországon is elterjedt a reformáció, amely egy új hitvallást jelentett és rendkívül gyorsan terjedt el Európaszerte. Ez a vallási irányzat elérte Kárpátalját azon belül pedig Nagyszőlős városát és környékét is. A korabeli iratok már az 1580-as évekből említik szervezett szervezett református egyházközösségről ezen a területen.

A Felső-Tisza vidékén Kopácsi István és Kálmáncsehi Sánta Márton reformátorok segítségével köszönhetően alakulhattak ki új gyülekezetek amelyek reformátusnak vallották magukat.

Báró Perényi Péter, aki Nagyszőlős akkori ura volt, szintén azonnal csatlakozott a reformációhoz. A Perényi család volt az egyetlen olyan főúri család a városban, akik azzal is híreskedhettek, hogy magától a magyar királytól kapták a bárói rangot.

Az akkori, 1272-ben épült, korábban római katolikus templomot reformátussá alakítva ugyanaz a gyülekezet használta 1660-ig.

Perényi Ferenc, a nagyszőlősi város földesura bele volt keverve a Wesselényi-féle összeesküvésbe. Ahhoz, hogy megmeneküljön a kivégzéstől, anyja segítségével aki egyébként katolikus volt, 200 000 fizetett az állami kincstárba. Emellett létrehozott egy ferences rendi zárdát, amelyhez egy római katolikus templom is tartozott, és ő maga is kénytelen volt áttérni a katolikus hitre.⁶

Ezután életbe lépett az *ius regio eius religio*, s Nagyszőlős lakossága erőszakos rekatolizáción esett át. Az "*ius regio eius religio*" latin kifejezés azt jelenti, hogy "akié a föld, azé a vallás". Ez az elv a vallási tolerancia elvét foglalja magában, és a 16. századi Európában, különösen a vallási konfliktusok idején, nagy jelentőséggel bírt.

⁶ https://cdn.fbsbx.com/v/t59.2708-21/16125371_1734367863542600_2707857308238479360_n.pdf/Fodor-Guszt%C3%A1v-Reform%C3%A1tus-m%C3%BAltunk-kezess%C3%A9g-l.-Adatt%C3%A1r.pdf?_nc_cat=108&ccb=1-7&_nc_sid=0cab14&_nc_ohc=NaUrrWLQxhgAX_V0H35&_nc_ht=cdn.fbsbx.com&oh=03_AdTj75JlmxWwWD46M7jXhXuBPA7DiEH7XkTRXuNj_rWfzw&oe=646D7F51&dl=1

Az elv lényege az volt, hogy egy uralkodó vagy fejedelem jogot kapott arra, hogy saját területén meghatározza a vallási irányultságot. Ez azt jelentette, hogy a területen élő embereknek kötelező volt elfogadniuk az uralkodó által meghatározott vallást vagy vallási irányzatot. Az uralkodó választhatott a katolikus, a református vagy akár más vallási irányzat között, és az általa választott vallás lett a hivatalos vallás az adott területen.⁷

Ez az elv egyfajta vallási megegyezés volt, amelynek célja a vallási konfliktusok és háborúk csökkentése volt. Azt remélték, hogy az uralkodó által meghatározott vallás elfogadása segít megelőzni a vallási konfliktusokat és biztosítani a vallási béke és stabilitás fenntartását.

Az "*ius regio eius religio*" elvet először a Német-római Birodalomban alkalmazták a 16. században, a vallási reformáció idején. Az elvnek fontos szerepe volt a vallási és politikai viszályok kezelésében, és hozzájárult a vallási sokszínűség és tolerancia elterjedéséhez az európai államokban.

Fontos megérteni, hogy bár az "*ius regio eius religio*" elve lehetővé tette a vallási toleranciát és a konfliktusok csökkentését, az emberek vallásszabadságát korlátozta az uralkodó által meghatározott vallásra való kötelező áttérés révén. Az elv tehát a vallási döntéshozatalban és gyakorlatban az uralkodó kezébe helyezte a hatalmat, és nem biztosította teljes mértékben az egyének vallásszabadságát és választását.

A következő években a helyi református közösség ideiglenesen elveszítette önállóságát. A nagyszőlősi református gyülekezet a virágzó szőlősvégardói református gyülekezet leányegyházává vált, és a szőlősvégardói lelkész gondoskodott a nagyszőlősi református hívekről.

1705-ben a nagyszőlősi református hívek az ellenreformáció okozta sérelmek enyhítése érdekében panaszlevelet küldtek II. Rákóczi Ferencnek. A pontos eredményeket nem ismerjük az iratok hiányossága miatt, de nem sokkal ezután, a mai ruhagyár kertjében egy fából készült templomot emelt a nagyszőlősi református gyülekezet, amely sajnos később leégett.

1791-ben már ismét önálló református gyülekezetként tartják számon Nagyszőlősön, amikor megkezdődött az anyakönyvezés.

⁷ <https://mult-kor.hu/cuius-regio-eius-religio-csak-keveseknek-hozott-szabadsagot-az-augsburgi-vallasbeke-20170925>

A jelenleg használt református templomot 1828-ban építette a gyülekezet, eredetileg torony nélkül, csak egy haranglábbal rendelkezett. A torony 1879-ben került felépítésre.

1912-ben, Sarkady Mihály lelkész idejében, a templom mellett egy parókia is épült, amelyet később terveztek egy emelettel kibővíteni és "Kálvineum" néven református intézménnyé alakítani. Azonban ez a terv a két világháború miatt megghiúsult.

Az első kisebb orgonát a gyülekezet 1853-ban építtette. A jelenleg használt nagyobb orgona pedig 1930-ban készült el.

Ma a Nagyszőlősi református templom továbbra is az istentiszteletek és vallási szertartások központja, valamint kulturális események helyszíne. A templom látogatása lehetőséget nyújt a látogatóknak arra, hogy megismerjék a régió vallási és kulturális örökségét, valamint részesei lehessenek a hitélet gazdag és mély élményeinek.

2.2 A nagyszőlősi Nagyboldogasszony temploma

A középkori templomok építése több évtizedet is igénybe vehetett, és több szakaszból állhatott. Az építési munkák általában hosszú időre, néha évtizedekre elnyúltak. Az épületet több generáció építőmesterei és munkásai dolgozták ki.

Az építkezés során a helyi közösség vagy egyházi szervezetek finanszírozták a munkálatokat. A támogatók általában a város vagy a régió gazdagabb rétegeiből kerültek ki, akiknek a vallási hovatartozása, politikai befolyása vagy adományaik lehetővé tették az építési projektek elindítását.

Az építőmesterek és kőművesek szakértelmére és képességeire volt szükség a templom struktúrájának és díszítésének megtervezéséhez és kivitelezéséhez. A templomokat gyakran részletes faragásokkal, díszített szobrokkal és festményekkel látták el, amelyek mestereket és művészeket igényeltek.

A templomok építése a közösség egészének bevonásával és összefogásával járt. A helyi lakosok gyakran önkéntes munkával vagy adományokkal járultak hozzá az építkezéshez. Ezért a középkori templomok nemcsak vallási jelképek voltak, hanem az összetartozás, az identitás és a közösségi élet központjai is.

Ez a templom egyik kiemelkedő történelmi és vallási jelentőségű épülete a régióban. A templomot a 14. században építették a gótikus stílusban. Az épületet később többször átépítették és restaurálták, és a későbbi évszázadokban barokk és rokokó stílusú elemekkel bővítették.

A Nagybaldogasszony templom jellegzetes gótikus jegyekkel rendelkezik, mint például a karsú oszlopsorok, a kereszthajó és a magas kőfalak. Az épület impozáns homlokzata és az íves ablakok lenyűgöző látványt nyújtanak. Az épületben található szép faragott faoltárok, festmények és más vallási műalkotások gazdag gyűjteménye. A belső tér díszítése és részletei visszavezetnek a középkorba, és megőrzik a templom eredeti karakterét. A freskók és a faliképek témái a vallási történetekre és bibliai jelenetekre összpontosítanak.

A Nagybaldogasszony templom ma is aktív vallási központ, ahol rendszeresen tartanak istentiszteleteket és vallási szertartásokat. Emellett a templomot gyakran látogatják turisták, akik érdeklődnek a régió történelme és vallási öröksége iránt.

A templom hosszú évszázadokon keresztül a vallási élet központja volt a városban. Ma is aktív vallási központként működik, ahol rendszeresen tartanak istentiszteleteket, szertartásokat és esküvőket. Vallási ünnepek alkalmával a templom különleges liturgiával és eseményekkel rendelkezik, amelyek vonzzák a híveket és a turistákat egyaránt.

Az építőmesterek és kőművesek szakértelmére és képességeire volt szükség a templom struktúrájának és díszítésének megtervezéséhez és kivitelezéséhez. A templomokat gyakran részletes faragásokkal, díszített szobrokkal és festményekkel látták el, amelyek mestereket és művészeket igényeltek.

A templomok építése a közösség egészének bevonásával és összefogásával járt. A helyi lakosok gyakran önkéntes munkával vagy adományokkal járultak hozzá az építkezéshez. Ezért a középkori templomok nemcsak vallási jelképek voltak, hanem az összetartozás, az identitás és a közösségi élet központjai is.⁸

1. Történelmi jelentősége: Évszázados fennállás: A templom a 14. században épült, így évszázadok óta fennáll és szolgálja a vallási és közösségi célokat. Hosszú történelme során

⁸ <http://szszbmfu.hu/files/kozepkori.pdf>

számos generáció vallási életének központja volt, és jelentős szerepet játszott a város és a környék lakosainak életében.

2. **Átépítések és restaurációk:** Az idők során a templom több átépítésen és restauráción esett át. A 17. és 18. században barokk és rokokó stílusú elemekkel bővítették. Az épületet később restaurálták a károk helyreállítása és az eredeti jellegének megőrzése érdekében.
3. **Vallási ünnepek és események:** A templom mindig is fontos szerepet játszott a vallási ünnepek és események megünneplésében. A húsvét, a karácsony és más keresztény ünnepek alkalmával különleges istentiszteletek, szertartások és ünnepségek zajlottak a templomban, amelyek vonzották a híveket és a helyi közösséget.
4. **Háborús károk és helyreállítás:** A második világháború során a templom jelentős károkat szenvedhetett a harcok és ostromok során. Az épületet azonban helyreállították és renoválták a háborút követően, hogy visszaállítsák az eredeti pompáját és művészeti értékét.

A második világháború azonban súlyos hatást gyakorolt az épületre és a városra is. Az erőszakos konfliktusok és a hadműveletek miatt a templom jelentős károkat szenvedett. A háború során a templomot nem használták vallási célokra, mivel a harcok és az ostromok idején a lakosság menekülésre vagy a helyzet megoldására törekedett.

A második világháborút követően Nagyszőlős és a régió szovjet megszállás alá került. Ebben az időszakban a templomot más célokra használták, mint például raktárként vagy közösségi térként.

A háború utáni években és az azt követő időszakban fokozatosan helyreállították és renoválták a templomot. A károsodott részeket helyreállították, a belső térben található műalkotásokat restaurálták, hogy visszaállítsák az eredeti szépségüket és dicsőségüket.

2.3 A nagyszőlősi barokk stílusú ferences templom

Hogya a ferences templom építészeti jellegzetességeiről akarunk beszélni, akkor meg kell említenünk, hogy a templom a barokk stílus jegyeit viseli magán. Ez a stílus a 17. és 18.

században volt divatos és Európa szerte elterjedt. A barokk stílusra jellemzők a díszes részletek, az íves formák, a gazdag faragványok és a monumentális homlokzatok.

A Nagyszőlősi ferencesek már a 15. században megjelentek a városban, bár kisebb megszakításokkal. A ferencesek 1669-ben másodszor telepedtek le a városban. Az első kolostoruk a Kankó vár területén állt, de az idők folyamán elpusztult. Azt, hogy Nagyszőlőstre érkeztek a Perényi családnak köszönhetjük.

A kolostorépület helyén álló udvarházat 1671-ben kapták meg használatra, viszont tűzvész miatt leégett és használhatatlanná vált. A kolostort és a hozzá tartozó templomot azután újjáépítették barokk stílusban. Az épületeket 1889-ben további felújításoknak vetették alá. A ferencesek 1669-ben másodszor telepedtek le a városban. Az első kolostoruk a Kankó vár területén állt, de az idők folyamán elpusztult. Bánffy Gábor adományából és az átalakítások során alakult ki a rendház jelenlegi formája. A rendház mellé észak-déli irányban építették meg a templomot. 1889-ben átépítették, ekkor nyerte el a templom főhomlokzata és tornya a jelenlegi formáját.⁹

Az 1930-as évekig folyamatosan működött a ferences rend Nagyszőlősen, majd az épületegyüttes az egyházközség tulajdonába került. A kommunista rezsim idején az épületeket államosították, és az épületben hivatalosan helytörténeti múzeum működött, bár csak néhány tucat tárgyat szegényes tárolókban helyeztek el, és a látogatók előtt zárva volt. A templom pedig elhagyott állapotban volt, használaton kívül, galambtanyaként és temetőként funkcionált.

A Római Katolikus Egyház a 1990-es évektől kezdve törekedett visszaszerezni a több száz éves nagyszőlősi ferences kolostort az államtól. Hosszú jogi folyamat eredményeként, majd ténylegesen, több mint tíz év után az épületegyüttes visszakerült eredeti tulajdonosához, noha rendkívül rossz állapotban volt. A felújítási munkálatok költsége igen magas volt, de hosszú évek alatt sikerült szinte teljesen helyreállítani a kolostort.¹⁰

Az 2000-ben visszaszerzett épületen megvalósult a tetőszerkezet felújítása, az ereszcsonna teljes cseréje, a csapadékvíz elvezetése, a nyílászárók teljes cseréje, valamint

⁹ <http://www.romerterv.hu/mu-emlekeink/nagyszolos-ferences-templom-es-rendhaz-karpatalja/>

¹⁰ <https://munkacs-diocese.org/hu/2012/07/17/nagyszlsi-romai-katolikus-ferences-templom/>

a belső burkolatok és gépészet felújítása. Az épület új külső és belső vakolatot kapott, kivéve a templom és a kolostor északi homlokzatát.

Az épület ünnepélyes felszentelésére és használatba vételére 2010. október 23-án került sor a templom titulusának, Kapisztrán Szent Jánosnak az ünnepén, püspöki szentmise keretében.¹¹

A barokk templomok gyakran vonzzák a turistákat és a kulturális érdeklődőket is. A Nagyszőlősi ferences templom az építészeti és művészeti értékei miatt is turisták és látogatók vonzására számíthat. A látogatók gyakran csodálják a belső tér díszítéseit, valamint érdeklődhetnek a templom történelme és kulturális jelentősége iránt.

A Nagyszőlősi barokk stílusú ferences templom szerkezeti felépítése alapvetően követi a barokk templomok jellemzőit

A Nagyszőlősi ferences kolostor számos sajátossággal rendelkezik, amelyek kiemelik az épületet és jellemzik annak történelmi és építészeti értékeit. Az alábbiakban felsorolok néhányat ezek közül:

1. Impozáns méret: A kolostor épülete nagy területen helyezkedik el, és magas falakkal és oszlopokkal rendelkezik, amelyek lenyűgöző megjelenést kölcsönöznek neki.
2. Klasszikus építészeti stílus: A kolostor stílusa a barokk és a klasszicizmus jegyeit viseli. Gazdag díszítések, faragott elemek és íves formák jellemzik az épület homlokzatát.
3. Templommal való összeköttetés: A kolostor épülete és a hozzá kapcsolódó templom egymással harmonikus kapcsolatban állnak. Az épület és a templom együttese alkotja a ferences rendház komplexumát.
4. Felújítások és helyreállítások: Az épületet több felújítási folyamatnak vetették alá az évek során, hogy megőrizzék és helyreállítsák annak eredeti állapotát. A kolostor jelentős állapotjavítási munkálatokon esett át a 20. század második felében és az 1990-es években.

¹¹ http://nagyszolos-rk.org/?page_id=107

Mivel elég sokat beszéltem a templom külső és belső felépítéséről és kinézetéről, így most áttérnék a vallási jelentőségére, történelmi hátterére, stb. A barokk templomok általában fontos vallási központok voltak. A ferences templom sem kivétel, amely hosszú évszázadokon keresztül szolgálta a vallási életet a városban, és fontos szerepet játszott a helyi közösség életében.

5. Történelmi jelentőség: A kolostor hosszú történelmi múlttal rendelkezik, és szerepet játszott a ferences rend jelenlétében Nagyszőlősen. Az épület és a hozzá tartozó templom visszavezethető a XVII. századra.
6. Vallási központ és kulturális örökség: A kolostor a vallási élet központja volt a régióban, és ma is fontos kulturális örökségnek számít. Látogatók számára lehetőség nyílik megcsodálni az épület szépségét és részt venni vallási eseményeken vagy kulturális rendezvényeken.
7. Háborús időszakok: Az első és második világháború idején a templom súlyosan megsérült. A harcok és bombázások következtében a templom külső részei és belső tér is károsodott. Azonban a háború után elkezdődött a helyreállítás és újjáépítés, hogy visszaállítsák a
8. Hogy megőrizték történelmi és kulturális értékeit. Rendszeresen karbantartják, és a restaurációk és felújítások folyamatosan zajlanak annak érdekében, hogy a templom állapota és szépsége továbbra is megmaradjon.
9. Idegenforgalom és látogatók: A Nagyszőlősi ferences templom a turisták és látogatók számára is vonzó helyszín. Az építészeti szépsége, művészeti díszítései és történelmi jelentősége miatt sokan felkeresik a templomot. Ez a turisztikai érdeklődés hozzájárulhat a helyi gazdasághoz és kulturális életéhez.

Mindezek a sajátosságok együtt teszik a Nagyszőlősi ferences kolostort egyedülálló és figyelemre méltó építménnyé, amely a városban és a régióban jelentős szerepet játszik a vallási és kulturális életben.

2.4 A Nagyszőlősi Perényi-kastély

A Perényi család eredete a 14. századra visszavezethető. Nevüket valószínűleg egyik ősük, Perény nevű földesúr után kapták. A család először Zemplén megyében telepedett le, majd később terjeszkedtek és birtokokat szereztek más vidékeken is.

A 15. és 16. században a Perényi család egyre növekvő politikai és gazdasági hatalommal rendelkezett. Tagjai fontos tisztségeket töltöttek be a királyi udvarban és a helyi kormányzásban. Az egyik legkiemelkedőbb családtag, Perényi Péter I. Miklós király udvarában szolgált és több magas rangú pozíciót töltött be. Az ő nevéhez fűződik többek között a népszerű és jelentős politikai szerepet játszó Zsinat Péterfy László erdélyi fejedelem alatt.

A 16. században a Perényi család jelentős birtokokat és vagyonokat szerzett, köztük Nagyszőlős (Vinogradiv) városát is. Ebben az időszakban építették a család jelképévé vált Perényi-kastélyt, amely egyben rezidenciájukként is szolgált.

A 17. században a Perényi család tovább növelte befolyását és vagyonát. Támogatták az ellenreformációt és fontos szerepet játszottak a katolikus egyház életében. Tagjaik magas rangú tisztségeket töltöttek be a vallási intézményekben, és jelentős adományokat tettek templomok és kolostorok építésére.

Az 1700-as években a család történelme tragikus fordulatot vett. A Rákóczi-szabadságharc idején a Perényi-kastélyt elfoglalta a Habsburg Birodalom hadserege. A család vagyonát elkobozták, és száműzetésbe kényszerültek. Bár a család tagjai később visszaszerezték.¹²

A kastély hosszú éveken át a Perényi család birtoka maradt, és a család tagjai számos jelentős politikai és kulturális szerepet játszottak a régióban. A kastély a család státuszának és gazdagságának szimbóluma volt.

A Perényi-kastély, amely a kopányi úton található, nem messze van Nagyszőlős központi béketerétől. Jelenleg a kistérségi oktatási osztály otthona. A kastély barokk stílusban épült, és valószínűleg a 16. század közepén építhették. Talán ez Ugocsa vármegye egyik legismertebb épülete.

Az eredeti külseje nem hasonlított az aktuális állapotára. A 17. században átépítették, ekkor kapta meg a barokk díszítőelemeket. A homlokzaton íves rizalitot alakítottak ki, és a középső rizaliton a Perényi család címere helyezkedik el.

¹² <https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Nagyivan-nagy-ivan-magyarorszag-csaladai-1/kilencedik-kotet-796B/perenyi-csalad-perenyi-baro-808F/>

Az átépítés stratégiai fontosságot adott a Perényi családnak, hiszen úgy vélték, hogy visszavonulás esetén a kastély jó védelmet nyújthatna számukra.

Az emeletek síkfödémmel vannak borítva, míg a földszinti helyiségek boltozattal rendelkeznek. A kastély a Perényi család tulajdonában volt, akik jelentős birtokokkal rendelkeztek Ung, Ugocsa, Bereg és Máramaros vármegyékben egyaránt.

Érdekes részletként említhető, hogy a homlokzaton található emléktáblán Kossuth Lajosnak szóló mondat olvasható, amely így hangzik: "Neked, te kimagasló alak, ki abból az időből oly páratlan egyedül állasz, neked leborulék emléked előtt, Mesterem!"¹³

A KMKSZ minden évben megemlékezik az október 6-i eseményekről, és a ceremónia a Perényi-kastélynál zajlik le. A Perényi-park közvetlenül a kastély mögött helyezkedik el, amelyet Perényi Zsigmondról neveztek el. Ez a terület, beleértve a kastélyt is, 12 hektáros területet foglal magában, amely gazdag különleges és régi fákkal van tele. A parkon keresztül utak vezetnek, amelyeket a magyar nemesek jelentettek lovasok és gyalogosok számára, az akkori kanonikus stílus vezetése alatt.

A Perényi-kastély számos történelmi eseménynek volt a színhelye. A régióban folyó harcok, politikai változások és háborúk hatással voltak az épületre. A kastélyt többször elfoglalták, kifosztották vagy átadták különböző hadseregeknek. Az egyik jelentős esemény volt, amikor a Habsburg Birodalom hadserege 1717-ben elfoglalta a kastélyt a Rákóczi-szabadságharc idején.

Perényi Zsigmond halála után a park állapota fokozatosan romlott. Az 50-es években egy mozi épült a park területén, de a század végére már lebontották azt. A park egyre inkább benőtt, mivel nem sokan gondozzák. Ebben az időszakban gyerekjátszótereket alakítottak ki a parkban, és Gorki-parknak nevezték el, de a század végére visszakapta eredeti nevét, a Perényi-parkot.

Mint már korábban említettem, a park állapota folyamatosan romlik. Ennek egyik oka az ottani növényzet elavultsága, ami nem meglepő, hiszen az ottani fák már több mint 200

¹³ <https://karpataljalap.net/2021/05/24/nagyszolosi-perenyi-kastely-es-perenyiek>

évesek. Ennek ellenére a városi eseményeket még mindig a parkban rendezik meg. Az emberek különböző előadásokat láthatnak a park színpadán.

Ha a kastély stílusát és felépítését nézzük, akkor meg kell, hogy említsem, hogy eredetileg reneszánsz stílusban épült, de később több átalakításon és kiegészítésen ment keresztül. Ennek eredményeként különböző stílusjegyek láthatók az épületben, beleértve a barokk és a klasszicista elemeket is.

A belső tér gazdag belső díszítésekkel rendelkezik. A nagyterem, a bútorok, a festmények és a freskók előkelő és művészi légkört teremthetnek. Az évek során a Perényi-kastély számos restauráción és felújításon esett át, hogy megőrizze eredeti szépségét és állapotát. A helyi kulturális intézmények folyamatosan dolgoznak az épület karbantartásán és helyreállításán, hogy megőrizzék a történelmi jelentőségét és turisztikai vonzerejét.

A kastély hosszú éveken át a Perényi család birtoka maradt, és a család tagjai számos jelentős politikai és kulturális szerepet játszottak a régióban. A kastély a család státuszának és gazdagságának szimbóluma volt.

Mint már említettem az évszázadok során a Perényi-kastély számos restauráción és felújításon esett át. Az épület karbantartása és helyreállítása fontos szerepet játszik a történelmi és kulturális örökség megőrzésében.

2.5 A Kankó-vára, annak története és legendái

A Kankó-várának története

A Kankó-vár a város kiemelkedő látnivalója, amely a Fekete-hegy sziklás területén található, és közvetlenül a városra néz. Eredetileg az volt a célja, hogy ellenőrizze a Tisza jobb partján futó utakat és a környező területet. Sajnos napjainkban a várrom meglehetősen siralmas állapotban van, és minden évvel csak tovább romlik.

A 1308-as esztendőben olyan viharok tomboltak az országban, melyeket Károly Róbert király indított a bárók, azaz kiskirályok ellen. Ekkor történt, hogy Jánki Tamás, aki Károly Róbert nevében járt erre, csatározott a hatalmas Borsa Kopasz ellen, aki a nagy Ugocsavárat is birtokolta. Kopasz, ismertebb nevén Jakab, az egyik legnagyobb kiskirály volt Csák Máté, Kán László, Kőszegi Henrik és Aba Amádé mellett.

Kezdetben Borsa Kopasz Károly Róbert mellett állt, de aztán csatlakozott a cseh Vencel oldalához, amikor a nagybirtokosok Bajor Ottóhoz fordultak. Azonban visszatért Károly Róberthez, aki a nádori címre emelte, majd Jakab vezetésével hadat indított Aba Amádé ellen.

A győzelem után a király hatalmaskodásai miatt Jakabot leváltották, és a Borsa Kopasz néven ismert báró egyesült az Erdélyt irányító Kán Lászlóval, és Sólyomkő várában talált menedékre. Jánki Tamás 1315-ben ostromolta és lerombolta az Ugocsavárat, amely Borsa Kopasz birtokában volt. Ettől kezdve a vár romokban hevert egészen a század végéig, megidézve egykori hatalmas és félelmetes erejét.

Zsigmond király 1399-ben Nagyszőlőst és a várrmot is átadta hű szolgájának, Perényi Pál zempléni ispánnak, lehetőséget biztosítva számára, hogy saját költségén újjáépítse azt. Perényi be is váltotta a hozzá fűzött reményeket, és újra felemelkedhetett a 47 méter hosszú és 44 méter széles, négyszögletű erődítés, melyet bástyák vettek körül.

Az 1400-as években egy ideig a ferencesek is birtokolták a várat, délre tőle állt a templomuk és kolostoruk amelyekről már korábban is beszéltem az adott fejezeten belül. Ezeknek maradványai egyébként máig láthatók. Azonban a ferenceseket elűzve, 1544-ben visszatértek a Perényiek, pontosabban pedig maga Perényi Ferenc.¹⁴

Ő 1554-ben feleségül vette Bebek Ferenc lányát, és apósa oldalán átállt János Zsigmond erdélyi fejedelem oldalára. Ennek következtében Bécs Telekessy Imrét küldte Perényi ellen, aki a felsőmagyarországi főkapitány címet viselte. Telekessy beszorította Perényit a várba és néhány napon belül már el is foglalta azt.

A város új kapitányára, Székely Antalra hárult az ostrom utáni vár újjáépítésének feladata, aki egy év alatt sikeresen meg is birkózott azzal. Ennek a híre János Zsigmondhoz is eljutott és válaszul egy vezérét, Balassa Menyhértet bízta meg azzal, hogy elfoglalja a várat.

Azonban ezen a terven változtatott az a tény, hogy Telekessy Imre szintén a vár alá vonult és 1558-ban megállapodás született a két fél között. A megállapodás értelmében a védelmezők szabadon elvonulhattak, és a várat lerombolták annak érdekében, hogy egyik

¹⁴ <https://cbc-artspace.com/locations/nagyszolosi-kanko-var-vinogradivskij-zamok/>

fél se használhassa azt katonai célokra. Így tehát romosan áll ma napig is Ugocsa egyik vára, melyet mindenki a Kankó-várként ismer.

Ennek nem túl hízelgő elnevezését a ferencesek barna posztóból készült csuhájára, azaz "kalikóra" vezetik vissza.

Szép Ilona legendája

A Kankó-vár a vidék egyik legkiemelkedőbb emlékműve, és nem véletlen, hogy számos legenda fonódik köré. Az egyik ilyen, és kétségkívül a leghíresebb, a Perényi Péter Ilona nevű lányához kapcsolódik.

A legenda szerint a Kankó-várat egy lány látogatta meg, akinek szépsége és jószívúsége messze földön híres volt. Ez a lány nem volt más, mint Perényi Péter egyetlen lánya.

A ferencesek minden évben nyilvánosan bemutatták Kapisztrán hős hamvait és szent ereklyéit a templomukban. Ilona is azért látogatta meg a Kankó-várat, hogy megcsodálja ezeket az ereklyéket és a hős hamvait. Azonban titokzatos módon, miközben elmerült az ereklyék csodájában, egyszerűen eltűnt.

Az évek múltával sem érkezett hír a lányról. Egy nap azonban egy koldus látogatta meg a ferencesek templomát, és ott annyira elmerült, hogy véletlenül elaludt, amíg ráesteledett. A ferencesek észre sem vették jelenlétét, és bezárták az ajtót. Amikor a koldus felébredt, kétségbeesett és próbálta megtalálni az útját kifelé, de hiába kereste, sehogy sem tudott kijutni, ezért belenyugodott, hogy várnia kell a reggelt.

Miközben ült és várt a reggelre, hirtelen furcsa sírással találkozott, amely valahonnan a templom alól szűrődött ki. Amikor jobban figyelt, észrevette, hogy az oltár közelében egy titkos alagút vezet a templom alá. Az alagútban megtalálta a régen eltűnt Ilonát. Reggel a koldus lopva távozott a templomból, hogy a ferencesek ne vegyék észre, majd rögtön elindult a báróhoz, hogy elmesélje neki az eseményeket.

Elmesélte a bárónak, hogy megtalálta a rég elveszett Ilonát, és a báró hallgatott rá. A szerzetesek kétségbeesetten próbáltak hazudni és magyarázkodni, de semmi sem segített nekik. A legenda szerint Perényi büntetésül a cselekedetükért leromboltatta a ferencesek

templomát, és a ferences szerzeteseket, a király tiltása ellenére, a vár legmagasabb faláról a mélybe dobta.¹⁵

Az elvarázsolt szerelmesek legendája

A következő legenda szintén nagyon híres Nagyszőlős lakosai között, habár napjainkban már csak egyre kevesebb ember ismeri és nem rendelkezik olyan hírnévvel mint Szép Ilona legendája. Ettől függetlenül a legenda egy cseppet sem veszít varázslatosságából.

A Kankó-vár második legendája az elvarázsolt szerelmesekről szól, akik a várfalon belül találták meg boldogságukat, bár a sors megakadályozta őket abban, hogy együtt lehessenek. Ez a romantikus és tragikus történet évszázadok óta kering a vidéken, és még mindig szívhez szólóan hat az emberekre.

A legenda szerint a Kankó-várban élt egy fiatal nemesi férfi és egy szegény lány, akik egymásba szerettek. Azonban a kor társadalmi korlátai miatt a szerelmük lehetetlennek tűnt. A fiatalember gazdag és előkelő családból származott, míg a lány egyszerű származású volt. A társadalom és a családok nem engedték meg, hogy közösen éljenek és szeressenek.

A szerelmeseknek azonban nem volt szándékuk feladni egymást. Az éjszakai találkozók és titkos találkozók során a vár falai között, ahol a sötétség és a rejtékhelyek lehetőséget adtak nekik az egymásra találásra. Ám az életben maradásukért való küzdelem és a társadalmi nyomás mindig jelen volt az életükben.

A legendát tovább gazdagítja az a hiedelem, hogy a szerelmesek egy elátkozást vontak magukra. A várnak volt egy titkos alagútja, amely egy földalatti úton át vezetett a várból. Az alagút híresen veszélyes és misztikus volt, és azt tartották róla, hogy azokat, akiket elvarázsolt, a várba visszatartja. A fiatalok titokban használták az alagutat, hogy találkozzanak egymással, de a lány egyszer csak eltűnt, amikor a fiú érkezett a találkozóhelyre.

A fiatal férfi kétségbeesve keresni kezdte szerelmét a várfalakon belül. Napokig kutatta a várat, de nyomtalanul eltűnt szerelme után. A legenda szerint az elvarázsolt alagút mentén találta meg az elveszett lányt, aki valamilyen módon az alagútban rekedt. Azonban a fiú nem tudott kijutni a várból, és el kellett fogadnia, hogy a reggelt várakozással kell töltenie.

¹⁵ <https://karpatalja.ma/sorozatok/legendak-karpataljan/legendak-karpataljan-kanko-var-legendaja/>

Miközben a fiú az éjszaka sötétjében ült és várt, hirtelen furcsa sírást hallott, amely valahonnan a templom alól szűrődött elő. Meglepetten figyelte az oltárt, és észrevett egy rejtett alagutat, amely a vártól egészen a templom alá vezetett. A fiú felfedezte, hogy az alagút a várfalakon keresztül fut, és lehetőséget nyújtott arra, hogy megtalálja az elveszett szerelmét.

Tele reménnyel és izgalommal a fiú végigment az alagúton, amely sötét és misztikus volt. Mintha a múlt titkaival és az elvárásolt szerelmük varázslatával találkozott volna. Ahogy mélyebbre hatolt, a sírás hangja erősebbé vált, vezetve őt egyre közelebb a választottjához.

Végül a fiú megtalálta a lányt, aki kiszabadítása után boldogan és könnyek között ölelte át őt. Az öröm és a boldogság pillanata töltötte be a légkört, ahogy a szerelmesek újra egymás mellett voltak. Azonban a boldogság pillanata rövid életűnek bizonyult.

A várat őrző szerzetesek értesültek a szerelmesek találkozásáról és gyorsan cselekedtek. Amikor reggel megnyitották a templomot, felfedezték az alagút nyomait és rájöttek, hogy a fiú megszegte a vártilalmat. A következményekért rettegve és a büntetéstől tartva a szerzetesek a vár legmagasabb faláról a mélybe dobták a fiút és a lányt, a szerelmeseket, akik egymásért küzdöttek és az igaz szerelemért haltak meg.

A Kankó-vár második legenda érzelmekkel és szenvedéllyel töltött történet, amely a szeretet erejét és a társadalmi korlátok által okozott tragédiát mutatja be. Ez a romantikus és szívszorító história mély nyomot hagy a vidéken, és emlékeztet minket arra, hogy az igazi szerelem nem mindig könnyű út, de az áldozatok és a küzdelem szépsége és méltósága örökké megmarad.

III. fejezet. NAGYSZŐLŐS MAGYAR VONATKOZÁSÚ EMLÉKTÁBLÁI ÉS SZOBRAI

3.1 A nagyszőlősi borász szobra

Az emlékművet a Béke tér közepén helyezték el a Nagyboldogasszony templom és a Ferences kolostor közelében. A borpréslő szobrát 2011. augusztus 28-án avatták fel, hiszen akkor ünnepelték a város első írásos említésének 749. évfordulóját.

Az emlékmű elhelyezése nagyon jól sikerült az alkotója és az emberek szerint is. A ferencesek voltak azok, akik elsőként terjesztették el a bortermelés kultúráját Nagyszőlős térségében.

Egy rövid megnyitó ünnepségre is sor került a felavatáskor. Bocskay István polgármester, Rezes Károly, a regionális tanács képviselője, Oleg Ljubimov, a Nagyszőlősi kerületi tanács elnöke és mások is felszóltak.

A szobor maximálisan tükrözi az elmúlt évszázadok szellemét. Még egy speciális rézbevonatot is használtak az elkészítéskor, hogy az emlékmű vizuálisan is régebbinek tűnjön, mint valójában. A zöld szín pedig tökéletes összhangban van a Boldogasszony-templom zöld tetejével.

Nagyszőlős magyarországi és szlovákiai testvérvárosainak küldöttségei is részt vettek a borász emlékművének felavatásában. A hivatalos személyekkel együtt az újságírók és a polgárok a Perényi parkba mentek, hogy folytassák az ünneplést, ahol a *Кришталеві зпона* zenei és táncfesztivál gálakoncertje kezdődött.

3.2 Perényi Zsigmond Mellszobra

A Perényi család az egyik legrégebbi főúri családhoz tartozik Magyarországon. Bár abban az időszakban amikor az ország három részre szakadt a Perényi család vagyonának jelentős részét elvesztette, ettől függetlenül a 18. században még gazdag középbirtokos családnak számítottak.

Zsigmond Beregszász-Végardón született, és a korszak elvárásainak megfelelően az alapvető ismereteket magántanítók segítségével sajátította el. A gimnáziumot a

nagyszombati nemesi konviktus tagjaként végezte. Ezután tanulmányait Kassán folytatta, ahol jogot tanult az akadémián, majd kötelező joggyakorlatát Pesten és Pozsonyban töltötte.

Mivel nem csak Nagyszőlős életében de az egész ország életében nagyon fontos szerepet vállalt, így el kell, hogy mondjam milyen szerepet vett ki báró Perényi Zsigmond a szabadságharcból, amiért később majd az életével kellett fizetnie és mártír halált halt.

Az Ellenzéki Kör az első felelős magyar kormány megalakulása előtt Perényi Zsigmondot javasolta igazságügy-miniszternek, míg Batthyány Lajos felkérte, hogy vegye át a király személye körüli miniszterséget, de ő ezt visszautasította. 1848 májusában miniszteri biztosként vett részt a kolozsvári országgyűlésen, ahol az uniót hirdették ki.

Visszatérve Budapestre, V. Ferdinánd király a felsőház második elnökévé nevezte ki. Perényi aktívan részt vett az Országos Honvédelmi Bizottmány ülésein, majd október 3-án hivatalosan is csatlakozott a bizottmányhoz, amely a gyakorlatban a kormányként működött. A felsőházban képviselte a végrehajtó hatalmat.

Fontos szerepet játszott a felsőház munkájában, sürgette és segítette a hadügyi és pénzügyi törvényjavaslatok elfogadását. Mailáth György, a felsőház elnökének távozása után Perényi vezette az üléseket. A tanácskozáson a trónfosztás kimondásakor, 1849. április 14-én, a debreceni nagytemplomban együtt elnökölt Almásy Pállal, a képviselőház elnökével.

Támogatta a függetlenségi nyilatkozatot, és gyorsan jóváhagyta azt a felsőházban. Később a Helytartótanács elnöke lett Kossuth Lajos kormányzó elnöke kinevezésével, majd 1849. május 29-től a Helytartótanács Elnöki Tanácsának vezetője lett. Az országgyűlés és a kormány mellett kitartott, és végül Aradra vonult, amikor az osztrák csapatok átvették az ellenőrzést.

A világosi fegyverletétel után, augusztus 16-án Perényi Zsigmondot és Duschek Ferenc pénzügyminisztert letartóztatták a császári hatóságok a világosi Bohus-kastélyban. Perényi Zsigmond a tárgyalás során határozottan vállalta a függetlenségi nyilatkozatot és az egész szabadságharcban játszott szerepét. Október 24-én őt, Szacs vay Imre képviselőházi jegyzőt és Csernus Menyhért miniszteri tanácsost a pesti Újépület mellett végezték ki.

Mindezek után nem csoda, hogy a városban, amely nagyon szorosán kötődik a hős Perényi Zsigmond életéhez, mellszobrot állítottak neki. Perényi Zsigmond mellszobra a

korábbi vármegyeháza kiskertjében található meg, mely jelenleg a 3. Számú Perényi Zsigmond középiskola épülete.

Az avatása hosszas tervezés és különböző okok miatt kudarcba fulladt kísérletek után 1906. október 24-én, országos ünnepség keretében, Perényi Zsigmond fia és unokája jelenlétében történt meg a nagyszőlősi vármegyeháza mellett. Azonban a 20. század tragikus eseményei miatt eltávolították, és csak 1991-ben helyezték vissza eredeti helyére.

A mellszobrot a helyi magyarság mind a mai napig koszorúzza. Ez az egyetlen mellszobor a városban, amelyet Perényi Zsigmond emlékére emeltek.¹⁶

3.3 Bartók Béla mellszobra

Bartók Béla, a világhírű magyar zeneszerző és folklorista, a Budapesti Zeneakadémia tanára volt, stb. A Bartók Béla bronz mellszobrot Nagyszőlősön Borbás Tibor készítette ahol a zeneszerző gyermekéveit töltötte. Borbás Tibor 1965-ben fejezte be tanulmányait a Magyar Képzőművészeti Főiskolán, ahol mesterei Pátzay Pál és Szabó Iván voltak. Annak elvégzését követően 1965 és 1978 között a Képző és Iparművészeti Gimnáziumban tanított. Képzett művészként Borbás Tibor számos monumentális köztéri alkotást, kislasztikát és érmét is létrehozott. Munkássága különböző területeken is jelentős és sokszínű volt.

Érdemes tudni, egy olyan érdekes tényrt Bartók Bélával kapcsolatosan, hogy az iskola nagytermében adta elő első koncertjét 11 évesen, amikor még fiatal tehetség volt. A Duna folyam saját költeményével lépett színpadra. 1982-ben, az első koncertje 90. évfordulójának alkalmából egy utcát is róla neveztek el.

1991-ben pedig a nagyszőlősi Gyermek Művészeti Iskola is a nevét kapta. 2013-ban emléktáblát is elhelyeztek az épület homlokzatán, ahol Bartók Béla 1889 és 1892 között élt, anyjával és nővérével.

Mint már említettem a Bartók Béla bronz mellszobrot Nagyszőlősön Borbás Tibor készítette. Borbás Tibor 1965-ben fejezte be tanulmányait a Magyar Képzőművészeti Főiskolán, ahol mesterei Pátzay Pál és Szabó Iván voltak. Annak elvégzését követően 1965 és 1978 között a Képző és Iparművészeti Gimnáziumban tanított. Képzett művészként

¹⁶ <https://www.explorecarpathia.eu/hu/ukrajna/nagyszolos-vynohradiv/perenyi-zsigmond-mellszobra>

Borbás Tibor számos monumentális köztéri alkotást, kispasztikát és érmét is létrehozott. Munkássága különböző területeken is jelentős és sokszínű volt.

A fiatalon elhunyt művésznél a Bartók Béla emlékmű nem volt az egyetlen, a Kárpátaljai lakosság számára viszont természetesen ez a leghíresebb.

A szobrot 1999-ben állították fel jelenlegi helyén, a Pérenyi Zsigmond Középiskola parkjában a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség Nagyszőlősi Alapszervezetének kezdeményezésére. A munkácsi szobrászművész, Matl Péter tervezte a szobor talapzatát. Az avatási ünnepségen, amelyet emlékkonferencia is kísért, a szobrot Hámori József, akkori magyar kultuszminiszter és Kovács Miklós, a KMKSZ elnöke leplezte le.

Ugyanezen alkalommal már márvány emléktáblát is elhelyeztek az iskola épületének falán, amely megemlékezik arról, hogy ebben az épületben történt meg Bartók gyermekkori első nyilvános fellépése, amikor zongorán előadta többek között saját szerzeményét is.¹⁷

3.4 A ferences kolostor kapuba épített szobra

Assisi Ferenc 1182. július 5-én született Assisiben és 1226. október 3-án hunyt el ugyanott. Ő volt a ferences rend megalapítója, Olaszország egyik jelentős személyisége, az állatok, a kereskedők és a természet védőszentje. Az egyik legnagyobb hatású középkori katolikus szent, akinek tisztelete és kultusza jelentős a nyugati kultúrában.

Élete és tanításai számos művész által megörökítettek (például Liszt Ferenc, Roberto Rossellini), és számos templom, közterület, kisebb városrész vagy nagyváros névadója közvetve vagy közvetlenül kapcsolódik hozzá a katolikus közösségek által lakott területeken.

Igy hát nem csoda, hogy tiszteletére Nagyszőlősön is lett állítva egy kisebb falba épített szobor, hiszen a ferencesek mint már azt többször is említettem szorosán kapcsolódtak a város történetéhez.

2012. december 27-én Nagyszőlősön egy új szobort kapott helyet, akinek létrehozója nem más mint Mihajlo Kolodko. A ferences kolostortemplom mellett, magában a falfülkében kapott helyet ez az alkotás, mely Assisi Szent Ferencet és egy fiatal társát ábrázolja, akik együtt szőlőt esznek. Fejük fölött kovácsoltvas szőlőindák vannak

¹⁷ <http://www.romerterv.hu/muemlekeink/nagyszolos-ferences-templom-es-rendhaz-karpatalja/>

elhelyezve, melyek jelképezik, hogy az esemény egykor egy assisi szőlőlugasban játszódott. Ezen kívül észrevehetjük Assisi Szent Ferencen is és a szerzetes társán is egyaránt a kötelet valamint azt, hogy mindketten meztláb vannak ábrázolva.

Az ungvári művésznak ez nem az első szőlővel kapcsolatos munkája Nagyszőlős területén, hiszen eddig létrehozta a magyaros viseletben lévő szőlő préselő férfi és szőlő taposó lány szobrát, akik mindketten jellegzetes magyar népi ruhát viselnek. Ez szimbolikus már csak azért is, hiszen nem csak a város magyar neve emlékeztet minket az itteni szőlőművelés ősi kultúrájára, hanem az ukrán neve is a szőlővel kapcsolatos.

3.5 Perényi Zsigmond emléktáblája

1989. október 6-án a Perényi-kastély falán egy emléktábla került felavatásra, hogy tisztelegjen Perényi Zsigmond előtt, aki a 1848-1849-es szabadságharc mártírja volt. Ő az a személy, aki 1849. április 14-én, mint a magyar felsőház elnöke, aláírta a függetlenségi nyilatkozatot.

Azonban a szabadságharc leverése után kötél általi halálra ítélték. Ezzel az emléktáblával szeretnének emlékezni Perényi Zsigmondra és az általa képviselt szabadságharcos eszmékre.¹⁸

¹⁸ <https://www.explorecarpathia.eu/hu/ukrajna/nagyszolos-vynohradiv/perenyi-zsigmond-emlektablaja>

ÖSSZEGZÉS

A szakdolgozatom témája: Nagyszőlős magyar vonatkozású emlékművei, középületei, emléktáblái és szobrai. Az adott témát összesen 3 fejezetre bontottam.

Minden fejezetnek vannak alpontjai. Az első fejezeten belül Nagyszőlős hosszú és rendkívül gazdag történetével foglalkoztam. Az első fejezetnek összesen 4 alpontja van. Ezen a fejezeten belül beszéltem a város földrajzi fekvéséről, történetéről, népességéről és gazdaságáról valamint a hagyományokról amelyek el vannak terjedve a városban.

A második fejezet a magyar vonatkozású emlékművek és középületek nevét viseli. Összesen 5 alpontja van. Ezen a fejezeten belül beszéltem a nagyszőlősi református templom épületéről, a Nagyboldogasszony templomáról, a barokk stílusú ferences templomról, a Perényi Kastélyról és a híres nevezetes legendákkal övezett kankó-várról.

A harmadik az utolsó fejezet. Ez szintén 5 vázlatpontot tartalmaz. Ezen belül beszéltem a város központi terén lévő borész szobráról, Perényi Zsigmond mellszobráról amely a Perényi Zsigmond Középiskolában található, Bartók Béla mellszobráról amely szintén a középiskola területén van, a ferences kolostor falaiba épített ferencesek szobra és Perényi Zsigmond emléktáblájáról.

Összegzésben elmondhatom, hogy a szakdolgozat megírása során igyekeztem minél több hiteles információt összegyűjteni, hiszen a szülővárosom kutatásáról volt szó. Kutatásomat elősegítette nagy mértékben az is, hogy ott helyben végezhettem kutatást és ez is belesegített, hogy még több információt összetudjak gyűjteni az adott témáról.

РЕЗЮМЕ

Тема моєї дипломної роботи: Угорські пам'ятники, громадські будівлі, меморіальні дошки та статуї Виноградова. Я розділив цю тему на 3 розділи.

Кожен розділ складається з підрозділів. У першому розділі я розглянув довгу і надзвичайно багату історію міста Виноградів. Перший розділ складається з 4 підрозділів. У цьому розділі я розповів про географічне розташування міста, його історію, населення та економіку, а також про традиції, які поширені в місті.

Другий розділ присвячений угорським пам'ятникам та громадським будівлям. Всього в ньому 5 підрозділів. В рамках цього розділу я розповів про будівлю реформатської церкви у Виноградіві, римокатолицьку церкву, францисканський костел побудований в стилі бароко, Палац Перені та знаменитий замок Канків, який оточений відомими легендами.

Третій розділ є останнім. Він також складається з 5 пунктів. У них я розповів про статую винороба на центральній площі міста, погруддя Жигмонда Перені у середній школі ім. Жигмонда Перені, погруддя Бели Бартока яке також знаходиться у середній школі, статую францисканців, вбудовану в стіну францисканського монастиря, та меморіальну дошку Жигмонда Перені.

Підсумовуючи, я намагався зібрати якомога більше достовірної інформації під час написання цієї дипломної роботи, оскільки мова йшла про дослідження мого рідного міста. Те, що я мав змогу проводити дослідження на місці, також дуже допомогло мені в моїх дослідженнях, і це також допомогло мені зібрати більше інформації на цю тему.

Melléklet

Nagyszőlősi református templom

https://www.google.com/imgres?imgurl=https%3A%2F%2Flookaside.fbssbx.com%2Flookaside%2Fcrawler%2Fmedia%2F%3Fmedia_id%3D921808857870823&tbnid=GPr0OFtSQUH30M&vet=12ahUKEwiOrJXx4pD_AhUGtioKHTVICEQQMygBegUIARC9AQ..i&imgrefurl=https%3A%2F%2Fwww.facebook.com%2Fgroups%2F858357974235868%2F&docid=k_6BC7NmHP-8bM&w=2048&h=1536&q=Nagysz%C5%91l%C5%91si%20reform%C3%A1tus%20templom&ved=2ahUKEwiOrJXx4pD_AhUGtioKHTVICEQQMygBegUIARC9AQ

Nagyboldogasszony temploma

Saját szerkesztés

Nagyszőlősi barokk stílusú ferences templom

Saját szerkesztés

Perényi Kastély

<http://oroszország.network.hu/kepek/karpataljaukrajna/nagyszolos>

Kankó-vár

<http://wikimapia.org/9857715/hu/Nagysz%C5%91%C5%91si-Kank%C3%B3-v%C3%A1r>

Nagyszőlősi borász szobra

<http://oroszország.network.hu/kepek/karpataljaukrajna/nagyszolos>

Perényi Zsigmond emléktáblája

<https://www.explorecarpathia.eu/hu/ukrajna/nagyszolos-vynohradiv/perenyi-zsigmond-emlektablaja>

Bartók Béla mellszobra

<https://karpataljalap.net/2002/10/11/hatvaneves-lenne-nagyszolosi-bartok-szobor-alkotoja>

Felhasznált irodalom

1. (2010.okt. 23) Nagyszőlősi Római Katólikus Élet [Elektronikus forrás] – Hozzáférés:http://nagyszolos-rk.org/?page_id=107
2. (2017. szeptember 25) „Cuius regio, eius religio” – csak keveseknek hozott szabadságot az augsburgi vallásbéke [Elektronikus forrás] –Hozzáférés: <https://mult-kor.hu/cuius-regio-eius-religio-csak-keveseknek-hozott-szabadsagot-az-augsburgi-vallasbeke-20170925>
3. (2021.05.24) A nagyszőlősi Perényi-kastély és a Perényiek [Elektronikus forrás] – Hozzáférés: <https://karpataljalap.net/2021/05/24/nagyszolos-i-perenyi-kastely-es-perenyiek>
4. [Elektronikus forrás] –Hozzáférés: <http://www.romerterv.hu/muemlekeink/nagyszolos-ferences-templom-es-rendhaz-karpatalja/>
5. [Elektronikus forrás] –Hozzáférés:<https://www.explorecarpathia.eu/hu/ukrajna/nagyszolos-vynohradiv/perenyi-zsigmond-emlektablaja>
6. 2017.07.17. Nagyszőlősi Római Katólikus Ferences Templom [Elektronikus forrás] – Hozzáférés: <https://munkacs-diocese.org/hu/2012/07/17/nagyszlosi-romai-katolikus-ferences-templom/>
7. <http://www.romerterv.hu/muemlekeink/nagyszolos-ferences-templom-es-rendhaz-karpatalja/>
8. https://cdn.fsbx.com/v/t59.2708-21/16125371_1734367863542600_2707857308238479360_n.pdf/Fodor-Guszt%C3%A1lv-Reform%C3%A1tus-m%C3%BAltunk-kezess%C3%A9g-I.-Adatt%C3%A1r.pdf?_nc_cat=108&ccb=1-7&_nc_sid=0cab14&_nc_ohc=NaUrrWLQxbgAX_V0H35&_nc_ht=cdn.fsbx.com&oh=03_AdTj75JImxWwWD46M7jXhXuBPA7DiEH7XkTRXuNj_rWfzw&oe=646D7F51&dl=1
9. Kocsi Julianna (2014.05.04) Legendák Kárpátalján: A Fekete-hegy legendája; [Elektronikus forrás] –Hozzáférés: <https://karpatalja.ma/sorozatok/legendak-karpataljan/legendak-karpataljan-a-fekete-hegy-legendaja/>
10. Kocsis Julianna (2014.05.11) Legendák Kárpátalján: Kankó-vár legendája: <https://karpatalja.ma/sorozatok/legendak-karpataljan/legendak-karpataljan-kanko-var-legendaja/>
11. Kocsis Károly – Kocsisné Hodosi Eszter : Magyarok a határokon túl. Tankönyv kiadó, Budapest 1992 [Elektronikus forrás] –Hozzáférés: <http://www.karpatalja.com.ua/magyarsag/demografia.html>
12. Kollár Tibor (2013) Középkori templomok a Tiszától a Kárpátokig
13. Marosi Anita (2012.09.11) Kárpátalja anno: Nagyszőlős: Kankó-vár. [Elektronikus forrás] –Hozzáférés: <https://cbc-artspace.com/locations/nagyszolos-i-kanko-var-vinogradivskij-zamok/>
14. Melancsuk G. (2012) Sorozat: ”Turistaösvényeken a Nagyszőlősi járásban”
15. Nagy Iván: Magyarország családai\Kilencedik kötet: Perényi-család
16. Nagy Milada (2009) Nagyszőlős, a világ közepe
17. Perényi Zsigmond mellszobra [Elektronikus forrás] –Hozzáférés: <https://www.explorecarpathia.eu/hu/ukrajna/nagyszolos-vynohradiv/perenyi-zsigmond-mellszobra>
18. Riskó Marianna (2006) Ferencesek Nagyszőlősön
19. S. Benedek András (1993) A Tettenérhető Történelem
20. Váradai Natália: Milován Sándor És A Nagyszőlősi Szovjetellenes Politizáló csoport [Elektronikus forrás] –Hozzáférés: <https://archivnet.hu/milovan-sandor-es-a-nagyszolos-i-szovjetellenes-politizalo-csoport>